K-9-36
2 d. 3.
B
I581b

A - 2 - II

LIBRARY OF
THE UNIVERSITY
OF ILLINOIS

FROM THE LIBRARY OF
CONTE ANTONIO CAVAGNA
SANGIULIANI DI GUALDANA
LAZELADA DI BEREGUARDO
PURCHASED 1921

LEARNING AND LABOR

B
I581b

DE VITA
ET
REBUS GESTIS
VEN. SERVI DEI
INNOCENTII XI.
PONT. MAX.
COMMENTARIUS.

ROMÆ MDCCLXXVI.

EX TYPOGRAPHIA MARCI PALEARINI.

PRÆSIDUM PERMISSU.

PIO SEXTO
PONTIFICI MAXIMO.

PHILIPPUS BONAMICIUS
F. P.

CUM dudum ii, qui apud me & benevolentia, & beneficiis, & dignitate plurimum poſſunt, id mihi

 one-

oneris impoſuiſſent, ut in Cauſa Canonizationis VEN. SERVI DEI INNOCENTII XI. Poſtulatorem, uti vocant, agerem, neque ego fas ducerem eorum authoritatem aſpernari, negligere voluntatem; ſtatim eo animum & cogitationem meam omnem contuli, ut ſuſcepti vel recepti potius muneris partes accurate implerem, & propterea illud imprimis ſpectari oportere cognovi, ut Scriptores, ſiqui eſſent, qui eiuſdem vitam diligenter ordinateque expoſuiſſent, conquirerem, atque perluſtrarem. Hoc enim

fundamento poſito totius rei cognitio, & quaſi æſtimatio innititur. Cum autem intelligerem, nihil de illo eſſe literis proditum, dignum ut iterum legatur; exiſtimavi deberi hoc a me & cauſæ ipſius neceſſitati, & aliorum expectationi, & meæ ſtudio pietatis erga tanti Pontificis memoriam, ut quæ ab illo præclare, ac divinitus geſta ſunt, complecterer, &, quantum ego poſſem, a ſilentio, ac tenebris vindicarem. Id quidem ſtudioſiſſime facere hoc perbrevi Commentario conatus ſum: cumque res eo loci perducta eſ-
 ſet,

ſet, ut propediem in manus hominum emitteretur; percommode accidit, BEATISSIME PATER, ut hoc interim tempore una omnium Patrum voce atque ſuffragiis, ſummaque Univerſi Chriſtiani Orbis gratulatione atque lætitia ad ſummum Eccleſiaſticæ amplitudinis faſtigium evectus ſis. Omnes enim me ſtatim cauſæ impulere, ut hunc Commentarium Tuo fauſtiſſimo Nomini conſecrarem. Neque iam vereor, ne quis me reprehendendum putet, quod ea afferam, quæ his temporibus ac moribus minus accommoda-

ta

ta eſſe videantur. Nihil enim inanem vulgi reprehenſionem reformidans in Te uno acquieſco, & quamquam Tibi uni ſcripſerim, egregie tamen operam collocaſſe meam, uberrimoſque laborum meorum fructus cœpiſſe nunquam non arbitrabor. Sane haud dubito, quin hæc Tu ſis aliquando ac perlubenter lecturus, non quod ita ſcripta ſint, ut Virum Principem in omnium optimarum artium ſtudiis diu multumque verſatum allicere ad legendum poſſint, ſed quod, quamquam ſtili elegantiam non contemnas, ta-

men gravitate rerum, ac ſanctitate maxime duceris. Itaque hæc INNOCENTII XI. vita, etiamſi neque ſuis picta coloribus, neque ſatis eleganter expreſſa, ſed leviſſime adumbrata videri poſſit, ea tamen complectitur, quorum exemplo iam a Te ſuſceptam bene gerendæ Reipublicæ rationem confirmes, eaſque ad imitandum virtutes proponit, quibus hoc potiſſimum tempore Summum Pontificem inſtructum ornatumque eſſe maxime oporteat. In eo enim mirum quoddam Religionis ſtudium eminere vide-

detur; cuius quidem ſtudii neminem profecto latet, Te, vix renunciatum Summum Pontificem, in ipſo illo auguſtiſſimo conſeſſu edidiſſe documenta maxima, cum quodam divinitatis inſtinctu abreptus, Te conceptis verbis communi ſaluti devoveris, nefariis Religionis hoſtibus bellum ſempiternum indixeris, atque ad idem bellum Univerſos Patres eloquentiſſimæ orationis vi excitaris. Ecquis enim iuſto dolore ſibi incendi animum non ſentiat, in hac effrænata perditiſſimorum Scriptorum licen-

tia, qui nihil aliud agere, nihil moliri videntur, niſi ut non modo ſubducatur ſuccus & ſanguis, ſed forma & ſpecies ipſa Catholicæ Religionis omnino deleatur? Contra quos pulcherrime prodiiſti in aciem, Divinæ vocis gladio armatus, quaſi alter APOSTOLORUM PRINCEPS, quem Tu incredibili quodam amore cultuque ſemper es proſequutus, & a quo, mea quidem ſententia, Te maximopere diligi hæc ipſa, quam nuper adeptus es, ſumma dignitas ſatis aperte declarat.

Co-

Cogitanti enim mihi, quæ potiſſimum res ad ſummam amplitudinem Tibi præſidio fuerint, ſtatim quidem obverſatæ ſunt animo plurimæ illæ maximæque virtutes Tuæ, quæ ut etiam multo gratiores eſſent, mira quædam morum ſuavitas acceſſit, ac natura ipſa pulcherrimo animo domicilium plenum dignitatis attribuiſſe videtur. Sed, vere ut dicam, ſicut Tibi, Pontifex Maxime, propter excellentiam ſingularem animi Tui nihil gratius eſt, quam vera laus, ita nihil odioſius, quam turpis mendaxque adulatio.

latio. Dabis igitur veniam, ſi libere dicam, hæc virtutum præſidia ita Tibi propria non fuiſſe, ut non eſſent etiam aliis communia, quorum tamen in auguſtiſſimis illis Comitiis ratio habita non eſt. Illud vero commune Tibi cum pauciſſimis fuit, ac plane ſingulare, ſumma veneratio, frequentior cultus, atque incredibilis erga Beatiſſimum Apostolorum Principem ardor pietatis: quæ quidem res neſcio quid maius ſignificare ac portendere ſemper mihi viſa eſt, quam vulgo homines arbitrarentur. Neque plane dubito,

bito, quin ea obſequia, præſertim cum ſumma vitæ integritate dignitate modeſtia, cum ſumma rerum gerendarum ſcientia, cum ſummo æquitatis ſinceræque Religionis ſtudio coniuncta, peculiare quoddam Apostolorum Principis patrocinium demeruerint. Ille profecto Te ſibi Succeſſorem delegit, ille effecit, ut Chriſtianis Regibus eſſes acceptiſſimus, ut gratiſſimus cunctis Patribus, ut quamquam non provecta ætate ſenioribus, quamquam recens inter Cardinales cooptatus multo antiquioribus anteferreris; ut de-

denique omnium votis ſenten-tiis ſuffragiis ad Summum Pon-tificatum vocareris. Illo autem authore, illo duce, Te Chri-ſtianam Rempublicam gerere ipſa Tui Pontificatus initia ſa-tis ſuperque declarant. Perge BEATISSIME PATER illius Ponti-ficis, cui Eccleſiæ primum cu-ra a Deo tradita eſt, & conſi-liis uti & exemplis. Perge il-lius conſtantiam fidem Religio-nem imitari; quarum quidem virtutum eo minus difficilis imi-tatio videbitur, cum vetera il-la exempla ab INNOCEN-TIO XI. noſtris fere tempori-bus

bus renovata atque expreſſa fuiſſe perlegeris.

Quod extremum eſt, ſine, Beatissime Pater, ut in huiuſce Opuſculi inſcriptione extet aliquod grati animi erga Te mei indicium ac teſtimonium. Equidem me Tibi plurimum debere lubentiſſime fateor. Hæret enim, hærebitque, dum vivam, infixa animo illius diei memoria, cum me peramanter complexus interruptum latinas ſcribendi literas munus iterum capeſſere iuſſiſti; magnumque beneficium & dandi celeritate & verborum benignitate ma-

maius etiam reddidiſti. Quid, quod paucos poſt menſes inſigni Lateranenſis Eccleſiæ Canonicatu auctum ornatumque eſſe voluiſti, ac tanto & tam properato præmio, antequam quicquam Tibi operæ & famulatus præſtitiſſem, liberaliter affeciſti? Nihil mihi arrogo; neque enim debeo, cum probe norim tenuitatem meam. Sed tamen non poſſum non commoveri tam præclaro Tuo de me iudicio, quod erit mihi ſemper honorificum, & quo ut non indignus videar, diligentiſſime curabo.

ADPROBATIO.

Nihil mihi iucundius accidere potuit, quam onus impoſitum a Rm̃o P. Magiſtro S. P. A. legendi *Commentarium de Vita & rebus geſtis Ven. Servi Dei Innocentii XI.* quod ſummo ingenio, ac præcellenti doctrinæ debemus eruditiſſimi viri Philippi Bonamicii Latinarum Epiſtolarum munus in Aula Pontificia exercentis. Eo namque eſt latini ſermonis nitore, & ſententiarum pondere ſcriptum, ut plane referat veterum auctorum ſolertiam, atque elegantiam, qui æternam hoc in genere ſibi laudem pepererunt. Hoc Pontifex ille eximius, & res ab eo præclare geſtæ merebantur. Hoc mihi etiam contigiſſe gaudeo, ut Commentario toto perlecto, & illius famam, qui S. Congregationem de Propaganda Fide alteram ſui Pontificatus manum appellare conſuevit, multo clarius quam antea fulgere perſpexerim, & nihil in eo repererim, quod vel Religioni, vel moribus quomodocumque officiat. Hinc fit, ut illud prorſus dignum exiſtimem, quod publicæ utilitatis cauſſa lucem quantocius aſpiciat.

Romæ ex Ædibus S. Congr. de Propaganda Fide die XXVIII. Februarii MDCCLXXVI.

Stephanus Borgia Sac. Congregationis de Propaganda Fide Secretarius.

AD-

ADPROBATIO.

EGo vero ſateor magnam a me gratiam inviſſe Rm̃um S. Palatii Magiſtrum, qui pro ſui muneris authoritate *Commentarium de Vita, & rebus geſtis Ven. Servi Dei Innocentii XI.* mihi perlegendum, atque examinandum dedit. Vehementer enim ipſius lectione ſum delectatus; quod non modo ea eſt elegantia, & facilitate latini ſermonis (quæ propria eſt clariſſimi Authoris) ſed ea prudentia, gravitate, diligentia conſcriptus, ut legentium animos, & ſine ſatietate detineat, & mirabili quodam pietatis ſenſu perfundat. Illud autem mihi in primis probatum eſt, quod ex eodem Commentario facile peti, atque erui poſſunt non inania, neque fucoſa, ſed ſolida, & veriſſima argumenta, quæ maxime valeant tum ad promovendam Cauſam Canonizationis Servi Dei, tum ad ea removenda, ſi qua hactenus extiterunt, quæ huiuſce Cauſſæ curſum retardare videantur. Cæterum, quum nihil in eo offenderim, quod Catholicæ Fidei, morumque integritati adverſetur, exiſtimo poſſe illum in publicam lucem emitti &c.

Romæ ex Cœnobio SS. Bonifacii & Alexii de Urbe XIII. Kal. Aprilis an. MDCCLXXVI.

D. Felix Abbas Nerinius S.R.J. Conſultor.

IM-

IMPRIMATUR,

Si videbitur Rm̃o Patri Sacri Palatii Apoſtolici Magiſtro.

F. A. Marcucci Epiſc. Montis-Altis Viceſg.

IMPRIMATUR,

Fr. Th. Aug. Ricchinius Ord. Præd. Sac. Palatii Apoſtolici Magiſter.

DE VITA
ET
REBUS GESTIS
VEN. SERVI DEI
INNOCENTII XI.
PONT. MAX.

NOVOCOMUM nobilis eſt, pervetuſque Inſubriæ Civitas, in qua Gentem Odeſchalchiam a primis uſque Regum Langobardorum temporibus ſumma nobilitate floruiſſe, & Annales Novocomenſium, & monumenta vetuſtatis loquuntur. Sed, ne vetera colligam, ſicut nobilitatis opinionem una plerumque excitat, & tuetur admiratio divi-

tiarum, ita quidem plane conſtat, ad eam Familiam ſuperiore ſæculo divitias ingentes, ac prope regias non tenui, ac ſordida, ſed liberali, & ſplendida ratione quæſitas, perveniſſe. Cæterum huius Civitatis, ac Gentis gloriam mirum in modum auxit, cumulavitque BENEDICTUS ODESCHALCHIUS, cuius vitam, atque res geſtas latine ſcribere aggredimur.

Is Novocomi natus eſt generoſis, piiſque parentibus Livio Odeſchalchio, & Paula (1) Caſtellia, quibus nihil fuit antiquius, quam ut optimis moribus imbueretur, atque ad omnes informaretur artes, quibus nobiles pueri erudiri ſolent. Neque vero ille tam diligen-

(1) Hæc Paula Nicolai Caſtellii, & Iuliæ Ioannelliæ Bergomatum Filia Sororem habuit Cæciliam fœminam ſanctiſſimam, quæ nupta Benedicto Ioannellio Bergomati, deinceps in nobilitatem Reip. Venetæ adſcito, mater fuit celebris Ioannis Andreæ Ioannellii, qui militari laude floruit, & in Hungarico bello adverſus Turcas diem extremum obiit. Hæc origo eſt neceſſitudinis, quæ Odeſchalchios inter & Ioannellios Patritios Venetos intercedit.

ligenti parentum culturæ non apprime reſpondit. Adhuc enim puer non adumbrata, ſed expreſſa edidit futuræ ſanctitatis indicia. Etenim cum ſemper a ludicris rebus maxime abhorruit, tum nullis virtutibus caruit, quæ illam ornant ætatem. Summa vero illius pietas in Deum, Divinamque Matrem ita elucebat, ut æqualibus incitamento eſſet ad imitandum. Illud autem omnino ſingulare, quod quamquam vultu, ac totius corporis habitu virginalem quamdam verecundiam præſeferret, tamen generoſum & vitæ contemptorem animum gereret, atque in ipſo adoleſcentiæ flore nihil vehementius cuperet, quam militiæ nomen dare, ut cum teterrimis hoſtibus Chriſtiani nominis Turcis, qui id temporis in novas Europæ Provincias impetum fecerant, aut fœliciter depugnaret, aut fortiter vitam pro Chriſtiana Religione profunderet. Sed huic voluntati fortaſſe parentum

voluntas repugnavit. Falſo igitur a pluribus Hiſtoricis, pleriſque tamen Gallicis, memoriæ proditum eſt, illum ſive in Polonia, ſive in Gallia, ſive alibi ſtipendium meruiſſe. Interrogatus enim hac de re iam grandis natus Odeſchalchius, præciſe negavit, ſe ulli unquam militiæ nomen dediſſe, præſertim cum ſi dediſſet, nunquam ei ſacris Ordinibus imbui licuiſſet, niſi bona cum venia Romani Pontificis publico monumento conſignata. Cuius quidem monumenti nullum exemplum, veſtigium nullum. Et tamen relatum eſſe oportuit (ſi fuiſſet) in acta legitimæ Inquiſitionis, quam in eius vitam & mores diligentiſſime factam fuiſſe conſtat.

Hoc tamen loco prætereundum non eſt, quæ cauſa illi fuerit e patria proficiſcendi. Erat clarum Odeſchalchii in Civitate nomen, erat is apud omnes ordines gratioſus, & eo quidem acceptus, quod ad illius facilitatem ſum-

ſumma gravitas morum, & vitæ innocentia acceſſerat, dictorumque & factorum fides atque conſtantia; quo fiebat, ut perſæpe, licet iuvenis, in publicis privatiſque negociis conſuleretur. Ventum igitur ad ipſum eſt, ut capitalem inimicitiam, quam duo primarii Cives inter ſe exercebant, quamprimum componere pro ſua ſapientia ſtuderet. Rem arduam, atque difficilem perlubenter ſuſcepit Odeſchalchius, perfecitque, ut duo illi inimici, immani odio depoſito, mutuo in gratiam rediiſſe viderentur. Sed dum maxime pax conſtituta videbatur, alter ex illis opportunitatem nactus, qua veterem adverſarium impune adoriri poſſet, fidem fefellit. Cuius rei indignitate commotus Odeſchalchius ſenſit, ſe ad ulciſcendam iniuriam acrius incendi, quam deceret Chriſtianum hominem. Ut itaque moderaretur iræ, quæ ad perfidi hominis præſentiam vehementius efferveſcebat,

decrevit, etiam ex amicorum ac propinquorum conſilio, aliquandiu carere patria.

Primum itaque Romam venit, mox Neapolim profectus, literis impenſius operam dedit, atque in ſacro, civilique Iure cognoſcendo ita diligenter verſatus eſt, ut non multo poſt publicos honores, laureamque conſecutus ſit. Deinde Romam reverſus eſt ea mente, ut in Urbe tanquam in ſinu Religionis, quam unice colebat, privatus vitam tranquillam, quietam, & remotam ab omni ambitione traduceret. Sed eius conſiliis Fratris natu maioris benevolentia, atque liberalitas obſtitit. Is enim Benedictum hortari cœpit, ut ad ampliſſimos Eccleſiaſticæ Reipublicæ honores animum adiungeret. Romam enim eam Urbem eſſe, quæ ſola peregrinam virtutem aſciſcit, excipit, ornat honoribus, ſola dominam facit rerum omnium humanarum, nullum eſſe honeſtiorem laborem,

rem, quam qui pro Catholicæ Eccleſiæ bono ſuſciperetur. Memoraret maiores ſuos ſummis in Romana Eccleſia honoribus uſos, præſertim Thomam Odeſchalchium Epiſcopum Viglevanenſem, & Franciſcum, qui a Pio IV. Pontificio ærario præfectus fuerat, quorum exempla ſequi & ipſi, & Familiæ univerſæ decorum foret. Sed cum id Frater Fratri perſuadere non potuiſſet, ad Franciſcum Paravicinium amicum ſuum, tum Romæ commorantem, literas dedit, ut conſpicuum aliquod civile munus, quod nonniſi Aulæ Romanæ Præſules obire ſolerent, Fratri quamprimum compararet: pecuniæ vero ne parceret: quicquid autem in eam rem impenſum fuiſſet, ſe quantocius præſtiturum. Amico morem geſſit Paravicinius, ac non multo poſt rem confecit. Tum demum ceſſit Benedictus amantiſſimo Fratri, non tam ne propoſiti ſui nimium tenax deſidioſum otium

honeſto labori anteferre videretur, quam (ut ego arbitror) occulta quadam mentis vi, ac potius immortalis Dei inſtinctu, qui conſilia hominum eo dirigit, quo ipſi minus putant. Ergo honorum ille curſum ingreſſus eſt, quem neſcio maiorè ne virtute, an celeritate perfecerit. Anno enim ætatis ſuæ undetrigeſimo iam vertente primum inter Romanos Præſules cooptatur (1). Anno trigeſimo quarto ineunte renuntiatus eſt Cardinalis. Neque tamen illi, etſi fœliciſſimus videri potuit, ſuper fortunam virtus, atque induſtria non fuit. Nullum enim interea tempus præteriit, quo non aliquid geſſerit memoratu dignum; atque illius opera non magno Reipublicæ uſui ſtatim fuerit.

Orta erat ſub idem tempus h. e. anno reparatæ ſalutis CIƆIƆCXL. Odoardum Farneſium inter & Cameræ Apoſtolicæ Adminiſtros

(1) h. e. Prothonotarios.

ſtros magna diſcordia, quæ vehementi contentione utrinque agitata, in apertum bellum eruperat. Quod bellum cum iuſtum ab Urbano VIII. Pont. Max. exiſtimaretur, & ad tuendam Pontificiam Ditionem neceſſarium: Ærarium autem exhauſtum eſſet; nova, eaque graviſſima vectigalia in ſingulis Provinciis conſtituta ſunt: Odeſchalchius autem cum extraordinaria poteſtate in Picenum miſſus eſt, ut imperatam pecuniam quamprimum a Picentibus exigeret. Acerbiſſima procuratione mirum dictu eſt, quam non acerbe perfunctus ſit. Neque enim ſibi imitandos cenſuit Aulicos illos, qui nullum certius breviuſque compendium ad gratiam Principis promerendam novere, quam ut illi pecunia undeunde affatim ſuppetat, ſed dum novas perpetuo comminiſcuntur augendi Ærarii rationes, ſpecioſo communis boni nomine, eas ad privatæ avaritiæ prædam, non ad publicam utilita-

litatem conferunt. At Odeſchalchius maximam quidem publici Ærarii, ſed aliquam etiam populorum rationem habendam eſſe duxit. Quapropter cum diu multumque expendiſſet, quid illa Provincia oneris ferre valeret, quidve recuſaret, planeque intellexiſſet, ultra vires ſortemque illius Provinciæ pecuniam efflagitari, nunquam induci potuit, ut ad totam imperatæ pecuniæ ſummam redigendam vi atque auctoritate abuteretur. Quamquam autem Cardinalis Barberinius ea de re ſæpe ſcriberet, inſtaret, urgeret, ille cunctari, moras nectere, ipſum denique Summum Pontificem de populi inopia de Provinciæ ſtatu certiorem facere. Quæ res toti Piceno ſaluti fuit. Summus enim Pontifex a tanto viro de rei veritate certior factus, ſtatim iuſſit, ut quicquid adhuc perſolutum non fuiſſet, illi Provinciæ remitteretur: atque Odeſchalchius ampliſſimum humanitatis

ſuæ

ſuæ fructum cœpit; nam neque Principis gratia poſtea caruit, ac Picentum omnium benevolentiam, atque exiſtimationem promeruit. Difficillimo hoc munere perfunctus, non multo poſt iuſſus eſt univerſæ illi Provinciæ cum imperio præeſſe, de qua iam optime meritus fuiſſet. Quo in Magiſtratu ita ſe geſſit, ut ad ampliores honorum gradus Romam vocatus fuerit, atque inter eos Præſules (1) cooptatus, qui a Cardinalatu proxime abeſſe ſolent.

At Innocentius X. qui Urbano VIII. in Pontificatu ſucceſſerat, cum primum redeuntem Romam Odeſchalchium vidiſſet, peramanter complexus, nunc ſane opus eſt, inquit, ut illius amplitudini ſtudeamus, qui tam egregia fide Pontificiæ Ditionis bono, ac fœlicitati hactenus ſtuduit, eidemque mox fidem ſolvit. Obſtabat optimæ Principis voluntati Olimpia Maidalchinia potentiſſima fœmina,

(1) h. e. inter primarios Cameræ Clericos.

mina, cuius precibus nihil Innocentius negatum velle dicebatur, multaque moliebatur apud Levirum Pontificem, ut alter, cui illa maxime favebat, Præſul eum obtineret dignitatis gradum, quem nihilominus Innocentius ad Odeſchalchium detulit, ac poſt dies non plus quadraginta ipſum etiam inter Cardinales cooptavit.

Sed quamquam Odeſchalchius non ſane vafre, non cupide, non malitioſe ad hunc honorem obrepſerit, ſed eo pervenerit curſu, qui ſemper optimo cuique patuit; idemque Pontifex teſtatus ſit, ſe illius perſpectæ virtuti, non ambitioni præmium dediſſe; ipſam denique Olympiam certum, exploratumque ſit, illius amplitudini obfuiſſe potius, quam profuiſſe, tamen inventus eſt Sycophanta quidam neſcio cuius Ephemeridos auctor, qui ſcripſerit, Odeſchalchium ſeſe in Olympiæ gratiam callidiſſime inſinuaſ-

ſe,

ſe, eiuſdemque opera Cardinalatum eſſe conſecutum. Cum enim, inquit, Olympia, & Odeſchalchius una ſimul alea luderent, hic quaſi victus non mediocris pecuniæ iacturam fecit, quamvis revera victor extitiſſet, fore ſperans, ut rei veritate a conſciis ſpectatoribus Olympiæ renunciata, ſua in ipſam liberalitas maxime commendaretur.

Neque huic fabellæ diſſimilis eſt narratiuncula altera de argentea ſupellectile, miro artificio elaborata, quam Odeſchalchius magno pretio emiſſe dicitur, & Olympiæ dono dediſſe, poſteaquam ſubodoratus fuerat, eandem fœminam, etſi illius comparandæ cupiditate incenſam, tamen noluiſſe tanti emere, quanti venditor popoſcerat. Sed huius tantæ munificentiæ quaſi laqueo capta Olympia memor, & grata celerem Odeſchalchio fortunam fabricata eſt. Verum etiamſi nulla plane ſit auctoritas, & fides huiuſmodi

di Ephemeridum, quæ facta infectaque comminiſcuntur, tamen neſcio quomodo hæc commenta vulgi ſermonibus longe lateque diſſeminata ſunt. Adeo verum eſt, nihil eſſe tam volucre, quam maledictum, nihil facilius excipi, nihil libentius audiri; præſertim ſiquid aculeorum in principes viros emittat. Non eſt tamen, cur in hiſce fabellis diluendis prolixius immoremur, cum id antea ſummi viri præſtiterint, atque imprimis Pontifex Benedictus XIV, qui mihi unus eſt inſtar omnium. Ego vero contra huiuſmodi falſas criminationes nihil magis valere arbitror, quam vitam, & mores Odeſchalchii, ſimul ac in Cardinalium ordinem cooptatus fuit. Neque enim quæ male comparata ſunt, non male geri ſolent; & nemo ſubito fingi poteſt, neque ullius repente in contrariam partem vitam mutari, aut naturam ita converti videmus, ut qui aut vitiis mancipatus, aut vir-

virtuti deditus fuit, ſtatim longe alios induere mores, atque aliam rationem vivendi inire poſſe videatur.

At Odeſchalchius, ubi primum honore eſt ornatus clariſſimo, eam in vultu in ſermonibus in convictu in conſuetudine virtutem præſetulit, non recentem quidem ac novam, ſed diuturno iam uſu perſpectam, & eiuſmodi, ut proxime accederet ad veterem illam diſciplinam Antiſtitum ſanctiſſimorum, qui Romanam Eccleſiam auxerunt, atque illuſtrarunt. Hinc apud Odeſchalchium non magnifica, & ſumtuoſa ſupellex, non magna vis argenti cælati, nulla ſervorum, & curruum inſolens pompa: contra vero ſumma frugalitas, ſumma in egenos liberalitas, ſummus labor, & diligentia in iis muneribus obeundis, quæ ampliſſimo illi Ordini impoſita ſunt.

Hæc inter munera plus ſplendoris, & vero

ro etiam quæſtus habere cenſentur Legationes Provinciarum, quæ ſunt in imperio, ac Ditione Romani Pontificis. Vacua erat Legatio Ferrarienſis, & nemo unus Cardinalium erat, qui eam depoſceret propter caritatem rei frumentariæ, qua Ferraria, totàque Ferrarienſis Provincia miſerabiliter angebatur. Incuſſit ea res curam Innocentio X. Pont. Max. qui, circumſpectis omnibus, vertit ad Odeſchalchium animum, neque alium opportunius eo Legatum mittendum exiſtimavit, ut pauperum præſertim inopiæ in tam præſenti periculo opitularetur. Detrectavit primum Odeſchalchius tam difficilem provinciam, non aliam ob cauſam, quamquod vereretur, ut ſubſidia, quæ neceſſitas flagitabat, ſibi ulla pecuniæ vi in promptu eſſe poſſent. Sed cum certior deinde factus eſſet, reperiri in Apulia maximum frumenti numerum, morem Summo Pontifici libentiſſi-

tiſſime geſſit, ſtatim in Apuliam miſſis, qui plura modiorum frumenti millia ære ſuo coëmerent, ac navibus onerariis impoſita, Ferrariam quamprimum deferrent. Cum ſe in viam dediſſet, ac multa agitaret animo, quæ nullam ſibi partem quietis capere ſinerent, metüeretque imprimis, ne navium curſum venti tempeſtateſque retardarent, Aſſiſium divertit, ut Ioſephum Copertinatem e familia Conventualium, quos vocant, cuius fama ſanctitatis tota Italia percrebuerat, inviſeret, illique rem prolixius commendaret. Huic ſanctiſſimo viro vidimus noſtra ætate cœleſtes honores rite, ac ſolemniter decretos a Clemente XIII. Pont. Max. Ioſephus igitur Odeſchalchium bono eſſe hilarique animo iuſſit: Fore enim, ut prius onerariæ naves in Ferrariæ portum, quam ipſe in illam Urbem, pervenirent. Revera perlatæ ad eum fuere literæ, quibus certior factus eſt, navigatione fœli-

citer peracta, frumentum iam eſſe in tuto. Itaque biduo poſt Ferrariam ingreſſus, maximis vulgi acclamationibus exceptus, ſtatim effecit, ut ſummam annonæ caritatem inopinata vilitas conſequeretur. Cuius munificentiæ fama cum totam Italiam pervagata eſſet, atque in Urbem ad ipſius Summi Pontificis aures perveniſſet: Iam antea, Pontifex ait, nobis compertum erat, amantiſſimum egenorum patrem, nos Ferrariam Legatum miſiſſe; atque iſta quidem laus vulgo illi a Ferrarienſibus tributa fuit, ac in plurimis frequentioribus eius Civitatis locis, ubi ſtemma gentilitium Odeſchalchii poſitum fuit, erat inciſa huiuſmodi inſcriptio BENEDICTUS ODESCHALCHIUS P. P. id eſt, Pater Pauperum. Demum nihil ab eo ad publicam Ferrarienſium calamitatem ſublevandam geſtum vel munificentius, vel opportunius, neque exemplum extat huiuſmodi Legationum adminiſtrandarum clarius.

Cum

Cum igitur Odeſchalchius tres ipſos annos Ferrariæ Legatus fuiſſet, itâque ex ea Provincia deceſſiſſet, ut Ferrarienſibus omnibus iucundam diuturnamque memoriam Legationis, nominiſque ſui relinqueret, Innocentius X. P. M. illum Novarienſi Epiſcopatu prædivite, atque honorifico auctum, ornatumque voluit. At non ita quidem is erat animo comparatus, ut Epiſcopatum quaſi mercedem laborum, & otii portum exiſtimare poſſet, cum intelligeret multo plus oneris, ſolicitudinis, periculi illi dignitati eſſe impoſitum, quam forte quiſquam putat. Ergo Epiſcopatum Odeſchalchius ita accepit, ut ad magis magiſque in Eccleſia Dei elaborandum omni ſe officiorum religione obſtrictum arbitraretut. Nihil profecto neglexit, quod ad amplificandam procurandamque populi ſibi commiſſi ſalutem pertinere aliqua ratione videretur. Summam in primis Ædium ſacra-

rum curam geſſit, eaſque omni ornamentorum genere, ac nobiliore ſupellectile inſtruxit, atque etiamſi in eam rem magnam pecuniæ vim impendiſſet; nunquam tamen permiſit, ut ſuum ſtemma uſquam apponeretur. Cupiebat enim, ut ſua quidem beneficia eſſent immortalia, ſui tamen memoria ſtatim periret. Xenodochia, Noſocomia, atque alia id genus inopum, atque ægrotorum perfugia frequentiſſime inviſebat. Nondum in ea civitate inſtructum fuerat publicum illud pauperum Ærarium, quod vulgo MONS PIETATIS appellari ſolet. Ergo Novarienſibus auctor fuit, ut illud quamprimum inſtituerent; cuius voluntati ſtatim morem geſſere. Vehementer enim gaudebant Novarienſes, tam probum, tam vigilem, tam munificum Paſtorem ſibi obtigiſſe, illiuſque conſilia, atque auctoritatem perlubentiſſime ſequebantur.

Illis

Illis autem tam eximio bono frui diutius non licuit. Cum enim ea Civitas in humili planitie ſita ſit, quæ quo opportunior orizæ ſegeti, eo infeſtior hominum valetudini plerumque eſſe ſolet, aëre ſibi minus æquo uti cœpit Odeſchalchius, atque illius valetudo non mediocriter tentari. Cum itaque vereretur ſanctiſſimus Præſul, ne, ſi valetudine minus commoda uteretur, minus aptus foret ad laborioſiſſimum munus, pro eo ſtudio, quo efferebatur, Chriſtianæ pietatis, perfungendum, Epiſcopatu ſe abdicavit. Nullus profecto fuiſſet Novarienſium dolori modus, niſi ſtatim in eius locum germanus frater Iohannes Baptiſta ſucceſſiſſet, qui Benedictum in omni virtutum genere quamproxime imitaretur. Hic autem iamdiu humanis rebus omnibus neglectis in Divi Benedicti Cœnobiis vitæ monaſticæ ſe addixerat, dignuſque ob eximiam eius virtutem Summo

Pontifici viſus eſt, qui tanto Fratri ſuccederet. Iam vero is in utroque vitæ ſtatu non mediocri prudentiæ, ac ſanctitatis laude floruit, morienſque magnum ſui deſiderium Novarienſibus reliquit. Cæterum Odeſchalchius noſter, dum Epiſcopatum dimiſit, palam profeſſus eſt, ſe quidem illius Eccleſiæ honorem abdicare, non vero procurationem abiicere, quam procurationem ſibi perennem, & iucundam fore recepit. Neque fidem egregie non præſtitit: Penſionem enim trium millium nummûm aureorum, quam illi Summus Pontifex de reditibus Epiſcopatus detractam ſolvi iuſſerat, non modo non attigit quidem, ſed etiam ex ſua pecunia non mediocriter auxit, mandavitque, ut tota quotannis in pauperes Novarienſes tribueretur. Itaque nihil ad ſe ex illius Eccleſiæ reditibus, multum, dum vixit, de ſuis ad illam pervenit. Iura præterea, atque illius Eccleſiæ immunitates, quas con-

contra nonnullorum potentium hominum conatus, qui Regio nomine atque auctoritate ad eas evertendas abutebantur, cum eſſet Epiſcopus, non minus fortiter, quam prudenter propugnarat, poſtea Romæ conſtanter defendit.

Romam, Epiſcopatu abdicato, cum rediiſſet, perſonam Eccleſiaſtici Principis in Romano Senatu pulcherrime ſuſtinuit. Ille adeſſe Romano Pontifici opera conſilio vigilantia fide, ſemper aliquid aut ſuadere, aut moliri, aut facere, quod e Chriſtiana Republica eſſe videretur. Itaque nihil domi per ea tempora nihil foris vel egit Pontifex, vel agere cogitavit, in quo Odeſchalchii aut ſententia, aut opera non uteretur. Non ſunt explicanda omnia, quæ in Cardinalatu geſſit, ut hiſtoriæ brevitati conſulatur. Sed illud eſt memoratu digniſſimum, quod cum apud Chriſtianos Principes, & præſertim Ro-

mæ ageretur de comparandis ſubſidiis ad Turcicum bellum propulſandum, Cardinalis Odeſchalchius exiſtimavit, non poſſe melius opes, quibus abundabat, profundi, quam ad defenſionem Chriſtianæ Religionis, quæ in maximum diſcrimen vocabatur. Itaque homo privatus cum eſſet, magnam auri vim Leopoldo Cæſari, ac Caſimiro Poloniæ Regi dono miſit, quo ea pecunia inſtructiores, ac paratiores eſſent ad bellum maximum, formidoloſiſſimumque ſuſtinendum. Tanta autem pecuniæ ſumma, quæ ad nonaginta millia nummûm aureorum perveniſſe dicitur, curata eſt Franciſco Bonviſio civi meo, & Pontificio apud Imperatorem Legato, quem deinceps Odeſchalchius Pontifex factus, Cardinalem creavit nobilitate virtute, rerumque gerendarum ſcientia, atque uſu præſtantiſſimum. Ea tamen lege Bonviſio curata eſt, ut ingentis beneficii auctorem ne omnino aperiret;

riret ; quaſi tanta virtutis lux in obſcuro eſſe poſſet , ac fugere conſpectum , atque admirationem civium omnium.

At ſecus id apparuit tum maxime, cum Clemente IX. e vivis ſublato Cardinales plerique omnes neminem Odeſchalchio præferre auſi, ipſum ſolum Pontificatu dignum ſentirent & prædicarent. Quorum tamen perſpectæ voluntati vehementer reſtitit Odeſchalchius , & agendo orando monendo evicit tandem , ut in iis Comitiis nulla ſui ratio haberetur, & Clemens alter, qui X. hoc nomine fuit, Pontifex eligeretur.

Sex hic annos regnavit : quo vita functo , cum iterum conveniſſent Patres, ut de ſucceſſore agerent, Odeſchalchio in Ædes Vaticanas proficiſcenti univerſus ferme populus Romanus Pontificatum fauſtiſſimis acclamationibus auguratus eſt. At ille : quam mallem , inquit , me Cardinalem e Comitiis mor-

mortuum, quam Pontificem viventem prodire! Vix tamen in Ædibus Vaticanis pedem poſuit, cum omnium Patrum votis, atque ſuffragiis deſignatus eſt Summus Pontifex. Comitia tamen ad quadraginta duraverunt dies. Quam cunctationem ab Odeſchalchii modeſtia allatam fuiſſe conſtat. Nihil enim non conatus eſt, ut ſanctiſſimum munus abs ſe iterum ablegaret. Primum quidem nervis omnibus contendit, ut ſive Cardinalis Alderanus Cybus, ſive Nereus Corſinius Senior viri nobilitate generis, & virtute præſtantiſſimi, animo vero, & uſu ad graviora quæque negotia maxime idonei ſufficerentur. Sed cum ea conſilia minus ex ſententia procederent; iam certior factus, Cardinales pleroſque omnes Summum ſibi Pontificatum concordibus ſtudiis, atque ſententiis eſſe delaturos, neque ullum ſibi poſt tam diuturnam cunctationem deprecationi locum reli-

relictum eſſe, primum obteſtatus eſt, ſibi quidem non licere diutius tam exploratæ Patrum voluntati obſiſtere, eos tamen obſecrabat, ut etiam atque etiam conſiderarent, quid in ea re conſilii caperent. Is enim, re adhuc integra, palam omnibus denunciare, nihil ſibi prius in Summo Pontificatu, aut antiquius futurum, quam ut veterem Eccleſiæ diſciplinam in priſtinam dignitatem ſplendoremque reſtitueret, ac vitiis omnibus, ſi quæ in Eccleſia irrepſiſſent, bellum ſeveriſſime indiceret. Auſterior hæc loquendi ratio, quamquam pleriſque gratiſſima acciderit, nonnullis tamen non admodum probabatur, verentibus, ne vitæ ſuæ cenſorem ſibi ultro conſtituerent; quo factum eſt, ut magnum illud ſtudium deferendi Odeſchalchio Summi Pontificatus per paucos dies aliquantum refrixiſſe videretur. Sed cum incidiſſet ſolemnis Beatæ Mariæ in Cœlum Aſſum-

ſumptæ feſtus dies, quo die Recanatus Cappuccinorum, quos vocant, familiæ alumnus, vir non mediocri eloquentia præditus, qui, a Confeſſionibus Cardinalium cum eſſet, atque Comitiis intereſſet, concionem apud Patres habuit, eoſque vehementer hortatus eſt, ut in deligendo Pontifice quid ea dignitas flagitaret, tantummodo ſpectare vellent. Dum autem virtutes ipſas fuſius deſcribit, quibus Pontificem Maximum inſtructum ornatumqne eſſe oporteret, prope Odeſchalchium ipſum indigitare viſus eſt. Itaque oratio tantum auctoritatis, ac momenti habuit, ut Patres non amplius cunctandum, at veluti conſpiratione facta ſtatim deligendum Odeſchalchium exiſtimarent.

Per opportune etiam accidit, ut ſub id tempus Cardinales (1) e Gallia profecti ad Vati-

(1) Io. Paulus Gondi de Retz nuncupatus, Archiepiſcopus Pariſien. Tit. S. Mariæ ſupra Minervam. Emmanuel Theo-

Vaticana Comitia pervenirent, qui cum eſſent erga Odeſchalchium egregie animati, vehementer gaviſi ſunt, ſe in eum ſtatum incidiſſe, ut ſuam ſuffragationem, & opportunam & iuſtam & debitam & vero etiam gratioſam exhiberent. Ergo Cardinalium omnium conſenſu, atque ſuffragiis electus eſt Pontifex Maximus, ſtatimque, ut moris eſt, cum adhuc in Conclavi eſſet, ſingulorum Patrum obſequia ſemel atque iterum excepit, qui adorantium in morem ad illius genua acciderunt. Tum Populo Romano, qui ab univerſa Urbe in ampliſſimum Vaticanum Templum confeſtim convolarat, ſe in conſpectum dedit. Eo ſpectaculo commota plebs non inconditis acclamationibus efferri, neque diſſoluta lætitia geſtire, ſed hilaritatem præſeferre viſa eſt, intimo quodam admira-

Theodoſius a Turre ab Arvernia Bullionus, Tit. S. Laurentii in Paniſperna. Cæſar Deſtræus, Tit. SSmæ Trinitatis in Monte Pincio.

mirationis, ac pietatis ſenſu coniunctam, ac Deum Opt. Max. precari, ut ea res Eccleſiæ, Urbi, & univerſæ Chriſtianæ Reipublicæ bene, fœliciterque eveniret. Creatus igitur eſt Pontifex die XXII. Septembris an. CIƆIƆCLXXVI.

Atque hic placet duo quædam Vaticinia innuere, quæ Odeſchalchii futuram amplitudinem iamdiu ſignificaverant. Novocomi enim primaria quædam Matrona ſingulari pietate prædita, cum Odeſchalchii matrem poſt puerperium, ut moris eſt, inviſiſſet: Infantem recens natum aliquandiu defixis oculis contemplata, matri beatiſſimam fœcunditatem gratulata eſt his plane verbis: Habes, Paula, unde triumphes gaudio, quod Pontificem Maximum edidiſti. Alterum vulgò fertur, quod Odeſchalchio Roma Neapolim verſus iter agenti ex improviſo obviam veniunt duo Religioſi homines e Cappuccinorum familia,

lia, quæ dicitur, Odeſchalchio ipſi omnino ignoti, percon&tanturque, quo iter haberet: cum reſpondiſſet, Neapolim, tum illi brevi, ſed vehementi oratione ſuadent, quaſique imperant, ut Romam quamprimum redeat, ibique domicilium conſtituat ſuum: hanc eſſe Divini Numinis voluntatem. Quo habito ſermone, ex oculis repente dilapſi ſunt, neque amplius viſi. Sed (ut hæc omittamus, quæ habita ſunt divinæ vaticinationis loco) nulla certior vaticinandi ratio erat, quam quæ ab inſtituta ipſius vitæ, & morum ſanctitate ducebatur.

Hic autem non erit abs re paucis exponere, quis ea ætate fuerit Urbis ſtatus, quæque ratio Pontificatus gerendi: magna enim quinquaginta ferme ab hinc annis rerum mutatio facta eſt: & permagni ſane momenti eſt, cum omnibus in rebus, tum in actionibus clariſſimorum hominum diiudicandis, ratio, atque

atque inclinatio temporum. Nam cum Odeſchalchius Pontificatum ſuſcepit, Roma exiſtimatione opibus magnorum hoſpitum frequentia maxime florebat. Omnes ferme Principes, quibus imprimis Catholica Religio cordi eſſet, Pontificis Maximi ſedem venerabantur; illinc enim, non a barbaris nationibus, legum morum, & humani moderatique imperii exempla petebant, illiuſque dignitati perlubenter ſtudebant. Neque tam Apoſtolica Sedes de ſupremis Principibus, quam ſupremi Principes de Apoſtolica Sede omnium officiorum genere benemereri certabant. Optime enim illis compertum erat, nullam eſſe tutiorem rationem, ac viam, qua ſuos in officio continerent, quam Religionem: nullum eſſe firmius vinculum, quod populos cum Principibus conglutinaret, quam ſi inter ipſos Principes, & Religionis Caput concordia vigeret, ac mutua bene-

benemerendi voluntas. Nondum autem exorta erat impia illa, ac teterrima opinio, Romanam Religionem Regnorum utilitatibus obeſſe: nec dum invaluerant præpoſtera quorumdam conſilia, quos neque magnos politicos, neque magnarum rerum auctores, ſed minutos, exileſque ratiocinatores iure appellaveris: omni ſcilicet ratione ſtudioque cavendum eſſe, ne pecunia Romam deferatur, perinde ac ſi non eſſet Urbs communis omnium patria, portuſque nationum omnium, quæ Catholico nomine cenſentur, neque verum eſſet, quantum pecuniæ in Urbem importatur, tantundem multoque etiam plus, quaſi per diverſas, atque occultas venas in exteras quaſque Nationes ex Urbe redundare: neque præterea intelligunt Pontificis Romani, hoc eſt Patris dominationem, vel potius auctoritatem, ad exteros ipſos pertinere, ſi quid exterum Romæ haberi, & dici poſſit.

Romæ igitur inter Regios Legatos, qui prudentia maximopere, & rerum gerendarum uſu præſtarent, de univerſa Chriſtiana Republica, de concilianda pace, de contrahendis fœderibus agebatur, atque hic in primis conſilia iniri ſolebant, quibus Turcarum potentia conteri, & hæreſeos peſtis extingui poſſet.

Sed ut ad propoſitum revertamur, ea cum eſſet temporum, & rerum conditio, ad ſummum Pontificatum aſcendit Odeſchalchius, ſibique Innocentii nomine indito, ſtatim maxima bene adminiſtrandæ Chriſtianæ Reipublicæ fundamenta iecit. Iamdiu erat, quod Romani Pontifices in aliquam invidiam, atque offenſionem vocabantur, propterea quod in Fratrum aut Sororum filios plurimum auctoritatis conferre ſolerent. Quo fiebat, ut non longo temporis ſpatio ſummam iidem ſibi potentiam compararent, atque ad immenſas emer-

emergerent opes . Sed Innocentius longe aliam ſibi rationem ineundam eſſe duxit . Romæ iamdudum verſabatur Livius Odeſchalchius Fratris Filius , cuius conſuetudine mirum in modum delectabatur : ſed quo primum tempore Summus Pontifex renunciatus eſt, illi ſtatim indixit , ut intra privatæ fortunæ fines ſeſe contineret : nihil cum Oratoribus Principum tranſigeret : nihil in ſe reciperet : nullam denique publici muneris partem attingeret .

Erat illi Mediolani alter Sororis filius Antonius Erba vir inſigni pietate prudentia doctrinaque præditus , quicum magna ſibi vetuſque amicitia intercedebat , ad quem etiam Pontifex ſolebat frequentiſſime ſcribere . Is tamen ab amiciſſimo Pontifice nunquam impetrare veniam potuit , qua ſibi liceret Romam venire , ut ad illius pedum oſcula accederet . Cum autem is quidem ſumma nobilitate eſ-

ſet, neque tamen fortunis admodum lautis uteretur, vix poſtremo Pontificatus anno duobus Filiis Eccleſiaſticam Penſionem ducentum quinquaginta nummûm in ſingulos, quo ſtudiis vacare facilius poſſent, ab Innocentio quaſi invito obtinuit; quem tamen huius tenuiſſimæ liberalitatis non ſemel pœnituit, cum ſibi aliquanto profuſior in conſanguineos fuiſſe videretur. Ex eadem Erba Familia deinceps a Livio Innocentii Fratris Filio (qui ſine liberis deceſſit) aſcitus fuit, atque in Odeſchalchiam ſtirpem inſitus Balthaſſar Innocentii XI. Sororis Pronepos, & alterius Livii Pater; qui Livius Romæ nunc maximo ſplendore, munificentia, & omnium exiſtimatione ornatiſſimus ſimilitudinem repræſentat Odeſchalchiæ virtutis, & nominis.

Sed neque tum defuerunt, qui prævalido iam more aſſentandi Pontificis propinquis, palam prædicarent, nemini, quam conſangui-

neis

neis maiori futuram curæ Principis gloriam; atque id fore ſperabant, ut Innocentius ſua conſilia eo tandem referret, ut Fratris filium Livium Odeſchalchium ad capeſſendam Rempublicam invitaret; præſertim cum bene noſſet, ea illum abſtinentia eſſe, ut nihil mali metuere, plurimum boni ſperare Reſpublica poſſet. Sed Innocentius omnium expectationem fefellit. Neque enim unquam de primum ſuſcepta ſententia dimoveri paſſus eſt, neque quicquam in hac re de priſtina ſeveritate remiſit. Quin immo certior factus, ſubductis rationibus, a Clementis VIII. Pontificatu ex Ærario publico ſeptemdecim decies centena millia nummûm aureorum ad conſanguineos Pontificum perveniſſe, legem ſancivit Cardinalium ſuffragiis comprobatam; qua lege vaſta illa conſanguineorum Pontificis cupiditas certis finibus cohibetur. Ea lex quidem non ſtatim publicata fuit, ne ali-

qua macula quibuſdam Pontificiis familiis aſpergeretur ; ſed non multo poſt Innocentius XII. illam promulgavit.

Excluſis ſuis ab omni adminiſtratione Reipublicæ, paucos tamen viros, ſed boni publici, Religioniſque ſtudioſiſſimos in conſilium adhibebat. Mentitur igitur Baelius, qui temere (ut pleraque omnia) affirmat Innocentium in eo errore fuiſſe, quo ducuntur ſæpe Principes, qui ad gloriam ſuæ dignitatis referunt, ut potentia, ſic ſapientia cæteros antecellere, & nihil præterquam ſe auctoribus fieri volunt. Cuius tamen pernicioſi erroris plerumque Reſpublica pœnas luit. Innocentius tamen Cardinales (inter quos primarium adminiſtrum Alderanum Cardinalem Cybum ſummo conſilio præſtanti fide ſingulari virtute præditum) & Theologos aliquot prudentiſſime conſulebat, eorumque conſilia libentiſſime ſequebatur, præſertim

tim ſi libera, & ab omni aſſentatione aliena cognoviſſet. Monitus enim a Religioſo Theologo, quo intime utebatur, non eſſe e Republica, ut in Magiſtratuum delectu iunioribus poſthaberentur ii, qui ætate & meritis antecellerent (quod factum fortaſſe animadverterat) non modo Innocentius liberum hominis iudicium probavit, ſed gratias illi agens, uberes profudiſſe lachrimas, & quicquid erratum fuerat, pœnitendo correxiſſe dicitur. Adeo in imperio non aſſentationis (quod perrarum eſt) ſed ſimplicis veritatis amicus fuit!

Cum autem nihil magis pertinere ad Summum Pontificem, quam Religionis tutelam intelligeret, circumſpiciens quaſi ex ſpecula Catholicum Orbem terrarum quid negotii, quid periculi ipſi impenderet cogitabat. In Gallia præſertim maximas moleſtiarum moles Pontifici Summo imminere præ-

videbat. Ab Hugonottis enim periculum erat, ne ſaniorem Chriſtianiſſimi Regni partem peſtiferæ illius ſectæ contagio traheret: augebantur etiam in dies ſingulos Ianſenii ſectatores, contra quos prodiit in aciem, pulcherrimeque pugnavit natio Theologorum, qui gloriosius viciſſent, ſi minus inſolentes in victoria fuiſſent. Sed cum cœco quodam impetu ferebantur opiniones obtrudendi quaſcumque ſuas, tum non erant ipſi erroris expertes: laxiorem enim quamdam doctrinam induxerant, qua Evangelicæ ſeveritatis nervos omnes elidere videbantur. Ergo in hac cogitatione omnium maxima defixus Innocentius, edixit, ut in ſingulas hebdomadas binæ Cardinalium Congregationes, quas vocant, haberentur, quibus ipſe præeſſe, atque intereſſe nunquam non ſolebat, quaſque Pontificatus ſui veluti adiutrices manus eſſe voluit. In altera enim (quæ ſacræ In-

Inquiſitionis appellatur) de Catholica tuenda Religione : In altera de eadem latius diſſeminanda diligentiſſime agebatur, & Congregatio de Propaganda Fide dicitur.

Neque ex ea fructus non maximos ſuo Pontificatu cœpit. Etenim miſſis ad Orientales plagas, qui Evangelicæ veritatis lucem afferrent, plures ad Catholicam fidem, & Romani Pontificis obedientiam perduxit. Hos inter non ſunt ſilentio prætereundi Blaſius Epiſcopus Samogenſis, qui an. CIƆIƆLXXXII., tum Mandrinus Epiſcopus Samatruenſis, tum Euthimius Archiepiſcopus Tyri, qui conſequenti anno opinione & fama Innocentii permoti, ſchiſmate depoſito, ſeſe Romanæ Sedis principatui auctoritatique devoverunt; literiſque pietatis obſervantiæ fidei pleniſſimis Pontificem enixe rogarunt, ut optimos, doctiſſimoſque Sacerdotes mitteret, qui ſe ſuoſque populos erudirent Ro-

manis

manis moribus, atque inſtitutis. Hoc idem præſtitiſſe commemorantur & Ioſeph Caldeorum Patriarcha, & Ignatius Patriarcha Antiochenus, aliique non pauci Schiſmatici Orientales Epiſcopi. Quare Innocentius inſtituit Gallorum Sacerdotum Collegium, unde ſtrenui milites educerentur quaſi ad bellum impietati indicendum; quorum pleroſque ad remotiſſima Sciami, & Tunchini regna miſit. Et Sciami Regis quidem Legatum, multis comitatum, qui recenter ſacro Baptiſmo initiati fuerant, publice, & magno in hominum conventu excepit. Quo ſpectaculo, vel potius Religionis triumpho nihil Sanctiſſimo Pontifici iucundius, nihil glorioſius fuit. Legationis autem ſententia erat: Regem illum, divina luce illuſtratum, impiæ ſuperſtitionis errores execrari, & ad Chriſti Vicarii pedes procumbentem orare, ut ſe ſuumque regnum in clientelam reciperet

ret ſuam; atque illuc Chriſtianæ doctrinæ nuncios atque interpretes mitteret. Quod prolixe pollicitus eſt Innocentius, & præſtitit; Legato non ſine magnis Paterni amoris & liberalitati, ſignificationibus dimiſſo.

Neque tamen minus accuratus fuit in temperandis moribus Civitatis, unde Religionis, & Chriſtianæ diſciplinæ exempla peti oportere animadvertebat. Huius extant ſanctiſſimæ leges, quibus luxuriam coercuit, aleam excluſit, Urbem purgavit flagitiis & facinoribus, immodeſtam mulierum licentiam compeſcuit, & divini cultus, & templorum violatores exilio, aliiſque pœnis ſeveriſſime mulctavit. Cum non ignoraret permultos Romæ nobiles viros, ut immoderatis ſumptibus eſſent pares, maximum æs alienum facillime contrahere; ne vero contractum diſſolverent, potentia impudentiſſime abuti, edixit, ut ex publico Ærario credi-

tori-

toribus præſertim egenis fieret ſatis: Fiſco autem eſſet curæ, ut nequid ex ea re detrimenti Ærarium acciperet. Quo facto ſignificavit, omnia ſe æquitati, nihil gratiæ daturum, atque artificum, inſtitorumque inopiæ, atque iniuriis contra potentiam ſuperbiamque nobilium certiſſimo præſidio fore. Præterea cognoverat, plurima in Civitate eſſe perfugia, quo facinoroſi homines ſeſe recipientes a iuſtitiæ pœnis elaberentur: id quidem non ferendum exiſtimavit; ſed eo iam tum curas, & cogitationes convertit, ut Aſyla quæque Legatorum tollerentur, ne in ipſa Urbe, in ipſo Pontificis conſpectu improbus quiſque furere, atque impune latrocinari poſſet. Quod quidem ab Innocentio non ſine magnis difficultatibus perfectum fuiſſe mox demonſtrabimus. Interim tamen huic ſalutari operi quaſi præluſit publico Edicto propoſito, quo cavit, ne

uſpiam

uſpiam in poſterum exterorum Principum ſtemmata in privatarum ædium fronte apparerent.

Erat tum etiam Roma referta diplomatibus, quas Patentes vocant, quibus freti Romanorum Procerum clientes, familiareſque ad retardandam, eludendamque iuſtitiæ vim ſæpiſſime abutebantur. Quamplurima huiuſmodi diplomata in ſuos clientes tribuerat Laurentius Columnius Princeps Romanæ nobilitatis, atque, ut erat animo elato, indignabatur, ac minas opponebat, pericula intentabat, ſi quis eorum ab apparitoribus publicis ob aliquod facinus, comprehenderetur. Neque hoc ferendum exiſtimavit Innocentius, cui nihil fuit antiquius, quam ut ſumma iuſtitiæ ratio haberetur, atque ut inter inæquales illud æquum ius ſervaretur, quo quidem ſervato, nihil eſt Republica beatius, neglecto, ſolitudo quævis Civitatibus

tibus præſtat. Quid enim ſibi quiſque non metuat in ea ſocietate hominum, in qua peccandi licentiam certiſſima impunitas conſequatur? Itaque hac in re ea conſtantiæ, ac ſeveritatis documenta edidit, quibus a ſuſcipiendo facinoroſorum hominum patrocinio nemo non in poſterum abſterreretur. Nam Reſtium neſcio quem audacem hominem, qui tamen eſſet Principi Columnio admodum carus, ſeveriſsime proſcripſit: ipſum vero Principem ad ſe venire iuſsit, ſummotiſque omnibus in ſecretius cubiculum peramanter induxit, & cum illo tres amplius horas ſermonem habuit. Ea fuit Pontificiæ vis eloquentiæ, ut Princeps ab eo colloquio omnino immutatus diſcederet. Ac revera quamdiu vixit, tum ſanctiſsimi Pontificis memoriam pie coluit, cum in omnibus officiis Reipublicæ diligentiſsime ſatisfecit.

Romæ pluribus iam ab hinc annis verſabatur Chriſtina Alexandra Sveciæ Regina, quæ, poſtquam Catholicæ Religionis ſtudio cum Regno ſe abdicaſſet, peragratis plurimis Europæ regionibus, in Urbem una cum Holſtenio, quem doctiſsimum Præſulem Alexander VII. ad eam comitem legaverat, ad Portam Flaminiam infinita civium frequentia, populique concurſu magnifice, ac ſumptuoſe triumphantis in modum invecta fuerat. Cum autem cæteras virtutes regias, quibus egregie inſtructa erat, ſuſcepto bonarum artium patrocinio, ſummaque in literatos homines benignitate, atque munificentia cumulaſſet, magnam obtinebat Romæ apud omnes ordines auctoritatem, magnamque apud ipſos Pontifices gratiam. Itaque nihil eſſe tam arduum, nihil tam difficile videbatur, quod non facillime impetratura eſſet: At multis in cauſis plus apud Inno-

nocentium iuſtitiæ cultus, quam Reginæ deprecatio valuit, præſertim ſi ita ſtatus Urbis, conditio temporum, delictorum gravitas, publicæ denique tranquillitatis ratio flagitare viderentur.

Hoc loco non erit abs re narrare quod mirum accidiſſe fertur ad eiuſdem Reginæ, vel potius ipſius aulicorum audaciam frangendam. Cum eadem Svecorum Regina ſpectaculum, neſcio quod, edere conſtituiſſet certis quibuſdam diebus, cum ludicra id genus Romæ celebrari non liceret; Innocentius Præfectum Urbi ad eam legavit, ut a ſuſcepto conſilio dimoveretur. Illa tamen contra perſpectam Innocentii voluntatem incœptum opus urgere, atque omnia, quæ neceſſaria erant, ad præſtitutum tempus parari, atque inſtrui iubet. Adit ſemel atque iterum Præfectus Urbi Pontificem, demonſtrat rem eſſe eo deductam, ut dubitari non poſſet, quin veti-

vetitum ſpectaculum fieret; rogat quid ſibi agendum foret ad tuendam Pontificiæ legis auctoritatem. At ſanctiſſimus Pontifex, antequam reſponſum ferret, in interius conclave ſe recepit, & diu ante Chriſti Cruci ſuffixi imaginem provolutus ſacras preces fudit; deinceps e cubiculo egreſſus ad Præfectum Urbi: Tu, inquit, nihil ages, nihil molieris, quo ſpectaculum inhibeatur; ſed ſpectaculum certiſſime non edetur. Expectabant homines, quem exitum ea controverſia habitura eſſet; cum Regiæ domui Præfectus, qui ſignum ad ſpectaculum edendum iam prope daturus erat, repentina morte ſublatus ludum vertit in tragædiam, qua ex morte interturbata omnia, & ſpectaculi cogitatio quævis abiecta.

Nonnullos etiam eiuſdem Reginæ aulicos non levium criminum reos, & Pontificiæ poteſtatis impudentiſsimos contemptores in

carcerem duci, atque ſententiis Iudicum tradi iuſsit. Hoc ægre tulit Regina, quæ licet omni liberalitatis atque honoris genere ab Innocentio aucta, volebat tamen Regiæ ius dignitatis ſanctum, inviolatumque tueri. Ergo cum intelligeret, Innocentio ſi obſiſteret, nihil profecturam, ad humiles preces deſcendit, & eos ita diligenter Summo Pontifici commendavit, perinde ac ſi ſua res aut honos ageretur. Sed nonniſi poſt longiſsimum tempus impetrare potuit, ut ab Innocentio indemnati dimitterentur. Quamquam autem hæc Innocentii conſtantia minus fortaſſe grata Reginæ accidit, ea tamen ſæpiſsime experta eſt, ſe ab hoc Pontifice nihilo minoris fieri quam deceret, ſuamque dignitatem nulli magis, quam Innocentio cordi eſſe. Nam cum magnam Pomeraniæ partem, e cuius Provinciæ vectigalibus centum millium nummûm penſionem ſibi illa reſervaverat,

Mar-

Marchio Brandeburgicus in ditionem iterum redegiſſet ſuam, Regina etiam maxima illius penſionis parte repente excidit. Cum igitur in ſummis pecuniæ anguſtiis verſaretur, neque Regiæ familiæ ſplendorem tueri diutius poſſet, Innocentius eius rei certior factus, id conſilii cœpit, quo Reginam ſibi Romæ domicilium conſtituiſſe non pœniteret. Illi enim duodecim millia nummûm ex Ærario Pontificio quotannis perſolvi iuſſit. Quo beneficio Regiam fœminam Catholicæ Religioni magis magiſque devinctam adiunxit.

Cæterum ubi de iuſtitia ageretur, ita animum ſuum confirmaverat Innocentius, ut non gratia, non metu, non precibus ullis ab eius adminiſtratione deduci poſſet. Quam firmitatem animi maxime declaravit in puniendo temerario Marchionis Gabriellii facinore. Nam cum Bacchanalibus diebus mos

invaluiſſet, ut e nobilitate Romana Iuvenes ferociores in via Flaminia ad oſtentandam aurigandi peritiam invecti Rhedis curſu contenderent inter ſeſe; unde plerumque rixæ, cædes, & magna incommoda oriebantur in Civitate; Innocentius Edicto ſeveriſſimo caverat, ne huiuſmodi curruum contentiones fierent, graviſſimis pœnis propoſitis in eos, quorum fraude id factum fuiſſe conſtaret. Sed Marchio Gabriellius ratus Reginæ Svecorum familiaritate, & clientela, qua utebatur, poſſe Edictum Pontificis impune violari, ſtulte arrogans currum Marchionis de Bubalo aggreditur, propellit, atque inaniter exultans ſubvertit. Ergo Innocentius illum ſtatim comprehendi, & in carcerem Molis Adrianæ detrudi iubet. Mox per Iudices cognita diligenter cauſa illum exilio mulctat, & in Hungariam relegat, ubi decem ipſos annos adverſus Turcas militaret. Deinde ad Ca-

Carolum Luthoringiæ Ducem, qui exercitui imperabat, literas mittit, ut in Gabriellii vitam & mores inquirat, & ſibi accurate referat, utrum militiæ labores ferens iuſtitiæ ſatisfaceret. Poſt aliquod tempus accidit, ut Auſtriacus Exercitus inſignem a Turcis victoriam reportaret. Marchio Gabriellius curat, per Luthoringiæ Ducem, in cuius gratiam ſeſe inſinuarat, ut a Leopoldo Cæſare ipſe nuncius victoriæ ad Pontificem deligatur. Deligitur, eique etiam Vexillum ex hoſtium manibus ereptum ad Innocentium deferendum traditur. Gabriellius citatis equis lætus atque alacer ad Urbem volitat. Quod ubi intelligit Pontifex, non illum modo congreſſu, & colloquio ſuo prohibet, ſed intra tres dies Roma, quo non bona ſua cum venia accedere auſus fuerat, abire & in Hungariam reverti iubet. Neque Cæſaris commendatitiæ literæ, neque Legati Auſtriaci,

qui Romæ erat, preces efficere potuerunt, ut a propoſito Innocentius dimoveretur. Adeo tenax iuſtitiæ cultor fuit!

Dum ita Innocentius Pontificatum gerebat, ut in omnium ore, atque oculis eſſet, ut eum non minus cives diligerent, quam exteri vererentur, & Reges ipſi, ac Principes colerent, non tam reverentia Divini muneris, quod gerebat, quam opinione egregiæ, & propriæ ipſius ſanctitatis; fœda quædam tempeſtas exorta eſt, quæ tranquillum rerum Pontificiarum curſum vehementer perturbavit.

Placet hoc loco fontem licet remotum oſtendere huius controverſiæ, quæ Pontifici cum Ludovico interceſſit, & unde maximam video in Pontificatum Innocentii invectam fuiſſe partem incommodorum. Manaſſe enim intelligitur a Baſileenſi Concilio, quod ubi ab Eugenio IV. prudentiſſime diſſo-

ſolutum fuit, neque legitimam amplius authoritatem habuit, ſtatim graviſſima diſſidia Patres inter & Pontificem Romanum extiterunt. Ac primo quidem nulla in illo ſeditioſo Conventu Pontificiæ ſeu voluntatis, ſeu dignitatis haberi ratio cœpit; tum Apoſtolicæ Romanæ Sedi infenſa atque infeſta iniri conſilia, non pauca denique decreta ſanciri, quibus Romanorum Pontificum amplitudo atque authoritas imminueretur. Quamplures Eccleſiaſtici homines Baſileam convenerant, quibus Romana Eccleſia odio eſſet: aderant plerique Epiſcopi ſua fraude e ſedibus expulſi ſuis: eaque colluvies in hoc præſertim ſtudium coaluit, ut nonnullæ leges conderentut, quæ eo gratiores vulgo eſſent futuræ, quo arctius Romanorum Pontificum iura poteſtatemque coercerent. Itaque Romano Pontifici abrogatum ius fuit Eccleſiaſtica Beneficia conferendi, cautum-

que, qui ex ſingulis Beneficiis unius anni reditus ipſi Pontifici, quaſi tributi nomine, pendi ſolebant, ne in poſterum penderentur. Ea Concilii decreta paulo cupidius arripuere Galli; neque tamen ut primum ab eodem Concilio deſcripta fuerant, ſed partim immutata, partim novis additamentis aucta, atque in libellum congeſta Carolo Galliarum Regi confirmanda exhibuere. Carolus perlubenter Eccleſiaſticis morem geſſit, ſanxitque, graviſſimarum etiam pœnarum propoſito metu, ut huiuſmodi leges in univerſa Gallia fixæ atque in perpetuum ratæ haberentur. Quo factum eſt, ut dum Pontificiæ ſervitutis iugum (ut ipſi interpretabantur) excuſſerunt, inter vulgaria mancipia turpiter detruſi fuiſſe viderentur. Hoc autem Regis decretum Pragmatica Sanctio appellari cœpit. Cui tamen permulti Epiſcopi, qui in Gallia doctrina, probitate, & mo-

morum ſanctitate cæteris præſtabant, conſtanter repugnarunt, quod ex Hiſtoria illius Regni facile intelligitur. Nihil perdiu vehementius contendere Romani Pontifices, quam ut illa Sanctio antiquaretur. Sed neque Eugenio, neque Nicolao, neque Callixto Pontificibus res feliciter ceſſit. Sub Pio autem Secundo ſopita potius, quam extincta fuit. Non raro enim ex illa Pragmatica Sanctione funeſtiſſima quædam diſcordiarum ſemina ſuboriebantur. Denique a Leone X. & Franciſco I. Galliarum Rege nova quædam perpetuæ pacis fundamenta iacta ſunt; & Pragmatica Sanctione abrogata, permiſſum ex indulgentia Pontificis Galliæ Regibus ius illud, quod Regalia appellatur, quod in eo conſiſtit, ut cui libuiſſet munerum Eccleſiaſticorum vacantes cenſus Rex attribueret, in ſua tantum ditione, quæ tum certis finibus continebatur. Hos fines

Con-

Concilium Lugdunenſe ſtatuerat ; ſed Reges ſuam his legibus poteſtatem coerceri indignabantur.

Cum autem Ludovicus XIV. permultas Urbes ac Provincias maximis victoriis late peragraſſet, & Noviomagenſi pace conſtituta, ſuo imperio adiunxiſſet, Regaliam ad eaſdem una cum politica iuriſdictione propagarat, & quo ſupra memorato iure in Gallia utebatur, eodem ipſo in illis Provinciis, quas nuper ſibi ſubegerat, uti poſſe arbitrabatur. Reſtitit vehementiſſime Innocentius, docuitque illud ipſum ius, ad quod maiores illius tolerabili magis, quam legitima ratione, & via obrepſiſſe dicebat, latius non eſſe amplificandum. Neque tamen Rex de ſuſcepto conſilio receſſit; quin immo plura deinceps molitus eſt, ut iuri, quod Regiæ poteſtati innatum contendebat, ne in poſterum derogaretur. Nam & Cardinalem

Eſtræum Romam miſit, qui ſua eloquentia perſpectam Innocentii conſtantiam expugnaret, perſuaderetque Pontifici, ut in ea controverſia Chriſtianiſſimo Regi de Catholica Religione optime merito gratificaretur. Mox Epiſcoporum Conventum in Gallia cogi iuſſit, qui quidem in ea controverſia Regiæ voluntati obſequentes fuere: quo in Conventu ratæ, latæque ſunt quatuor illæ iniurioſæ Propoſitiones, a quibus Romani Pontificis auctoritas, & dignitas imminuta exiſtimabatur.

Fuit quidem in hac controverſia obſcuritas quædam, fuit diſſidentium certamen ſententiarum: cum alii dicerent, non debuiſſe a Pontifice ea repulſa irritari animum potentiſſimi Regis, & tum maxime incumbentis ad Hæreticos e Galliæ finibus exterminandos: leges quandoque mutandas temporibuſque accommodandas: non ſemper adverſiſſimis ven-

ventis inconſulto reſiſtendum : ſed arte quadam velis colligendos, ut adiumento ſint, non impedimento ad ſecundum navigationis curſum. Alii autem negarent, qui cuſtos eſſet legum Eccleſiaſticarum, eidem ipſas violandas ad demerendam gratiam Principum ſæcularium : cavendum, ne illa Pontificis indulgentia ad maximam exempli perniciem ſtatueretur; multaque diſputata, ſcriptaque ſunt in utramque partem.

Nec ſane dubito, quin hac ætate plerique omnes Innocentium multo impenſius commendarent, ſi paulo liberalius Regiæ voluntati morem geſſiſſet, aut ſaltem minus fortiter reſtitiſſet. Ex hac enim flamma ortum atque excitatum putant vaſtiſſimum illud incendium, quod totam Eccleſiaſticam authoritatem deinde corripuit, atque etiam nunc violentiſſime per univerſam Europam longe lateque pervagatur. Sed plerumque nec tu-

tum

tum eſt, conſilia ab eventu æſtimare, neque admodum facile de rebus ſæculo elapſo tranſactis iudicium ſapienter ferre. Nam & conſilia prudentiſſime inita infœliciſſimos exitus non raro habuere, & longo temporis tractu magna fit ingeniorum, magna ſententiarum mutatio; quæque tunc conſtantia appellabatur, quod Innocentius eas Eccleſiaſticas ſententias fortiter tueretur, quæ apud omnes conſultiſſimos ſanctiſſimoſque viros etiam Gallos veriſſimæ haberentur, nunc fortaſſe pertinacia diceretur, cum aliæ hominum opiniones vulgo invaluerint, quæ tamen ſi perdiligenter excutiantur, plus inanitatis habent, quam veritatis.

Verum cum ego hiſtoricum agam, non alterutrius ſententiæ diſceptatorem; hoc loco cauſam a perſona ſeiungendam puto; atque illud veriſſime dicere poſſe videor, quod nemo, niſi ſtudio partium iniquiſſime abreptus,

ptus, inficiabitur, Innocentii propoſitum ſanctum rectum incorruptum fuiſſe, & non ab inimico, neque cupido animo, ſed a certa ſtabilique bene agendi ratione profectum; denique nullam ad aliam rem niſi ad officium, & veritatem omnia illius conſilia curas vigilias cogitationeſque ſpectaſſe. Non enim hominum excellentium res geſtas prudentiæ humanæ ponderibus examinari convenit, ſed mentes noſtras ad illam altitudinem virtutis excitari, qua conſtat, eos præditos fuiſſe, qui geſſerunt. Spectandus etiam naturalis Innocentii habitus gravis certus ſeverus, atque ad ſingularem fortitudinis præſtantiam formatus. Virtus enim non immutat naturam hominum, ſed perficit, ut mirandum non ſit, cum tam variæ ſint naturæ hominum, atque inter ſe diſſimiles, non eadem etiam eſſe genera Sanctitatis. Quare laudentur quidem alii, qui naturæ habitu fuerunt ad

ad facilitatem, lenitatemque procliviores, atque in hoc diſſimili genere virtutum præſtiterunt, ſed non ita laudentur, ut reprehendendus ſit, qui natura inſitam quamdam gravitatem, & fortitudinem animi omnibus ſuis cogitatis dictis factiſque declaraverit. Qualis Innocentius fuit, qui cum ita eſſet comparatus, ut maximæ ſibi religioni duceret, Pontificiæ auctoritatis defenſionem fortiter non ſuſcipere, ſimul in animum induxerat ſuum, ſibi non licere in ea controverſia de Lugdunenſis Concilii decretis aliquid remittere. Habebat conſentientes nonnullos Galliæ Epiſcopos, quos & ſanctitate, & doctrina aliis antecellere arbitrabatur. Horum principes, & ſigniferos fuiſſe conſtat Epiſcopos Alectenſem, & Apamenſem, qui Regiæ voluntati ſe ſe quaſi muros pro domo Dei oppoſuerant. Cæterum ne in ipſo quidem controverſiæ æſtu verbum ullum Innocen-

centio excidit, quo non egregia quædam erga Chriſtianiſſimum Regem voluntas ſignificaretur, quod profecto non leve argumentum eſt, Innocentium quicquid in ea controverſia egerit, non cupide non iracunde, ſed recte, & conſtanter egiſſe.

Falſo autem leviſſimi ſcriptores nonnulli memoriæ prodiderunt, Pontificem iccirco erga Ludovicum minus obſequentem fuiſſe, quod iamdiu Nationi Gallicæ fuiſſet infenſior. Atque huius abalienationis cauſam repetunt a fabella quadam ſingularis certaminis, quod Innocentio in iuventute fuiſſe cum milite Gallo, a quo etiam vulnus accepiſſe excogitarunt. Quæ omnia falſa, temere, impudenterque ficta comperta ſunt. Quin immo illud eſt exploratum, certiſſimiſque monimentis teſtatum, Innocentium, Cardinalis adhuc cum eſſet, Alexandro VII. auctorem, & conſilialium imprimis, atque impul-

pulſorem fuiſſe, ut in Pontificios milites, qui Regiæ Legationis iura violaſſent, ſeveriſſime animadverteret, atque omni ratione Regi Chriſtianiſſimo ſatisfaceret. Extat auctor valde bonus Philippus Caſonius, qui vitam Ludovici XIV. deſcripſit; extant Comitiorum Pontificiorum Ephemerides, ex quibus intelligitur, Gallorum Cardinalium præſertim opera, atque ſuffragiis ſummam Innocentio dignitatem delatam fuiſſe. Præterea nobilibus ille Gallicis viris familiariter utebatur, ac doctioribus illius Nationis hominibus impenſe favebat. Sed nullum maius Pontificiæ benevolentiæ argumentum erga Chriſtianiſſimum Regem ſolicitudine illa vere paterna, quam Innocentius præſetulit, ut Ludovici maior natu filius (quem Delphinum vocant) ſancte inſtitueretur.

Cum enim Boſſuetius Epiſcopus Condomnenſis, ac Delphini Inſtitutor, quam do-

ctiſſimo eruditiſſimoque libro complexus fuerat, explanationem Doctrinæ Catholicæ Summo Pontifici dono miſiſſet, eo munere delectatus eſt Innocentius, Pontificiaſque literas, quibus egregium illud opus rite approbabat, & auctorem meritis laudibus proſequebatur, Legato Apoſtolico, qui Lutetiæ Pariſiorum verſabatur, ad ipſum Boſſuetium deferri iuſſit. Eidemque Legato Apoſtolico ſummopere commendavit, ut dum has Pontificias literas traderet, Boſſuetio denunciaret, ne gravaretur certiorem Innocentium facere, quam viam rationemque inſtituiſſet Delphini ad optimas artes ab ineunte ætate informandi; eam enim cognitionem maximæ Innocentio voluptati fore qui Regem Regiamque ſobolem præcipua quadam caritate complectebatur. Morem ſtatim geſsit Boſſuetius, atque incenſæ Innocentii cupiditati egregie ſatisfecit proli-

xiore

xiore latina epiſtola, in qua ſumma eloquentia cum ſumma pietate doctrinaque coniuncta mirum in modum elucet. Et illa quidem regia Inſtitutione nulla elegantior, nulla ſanctior, nulla maximo Principe dignior excogitari poteſt. Beatum vero ſe dicit Boſſuetius, qui tanta in re tantum Pontificem, Leonem alterum, alterum Gregorium, immo Petrum adiutorem habeat, putatque a Deo iſtam Innocentio mentem iniectam fuiſſe, ut ad ſuos labores reſpiceret, quos in Delphini inſtitutione maximos, graviſsimoſque ſuſceperat. Atque utinam cæteros Principum Inſtitutores etiam nunc non puderet eandem ingredi viam, quam præclariſsimum illud totius Galliæ ornamentum, ac lumen ſe inſtitiſſe gloriatur. Utinam egregium hoc opus ab iiſdem legeretur, profecto intelligerent, ita imbuendas eſſe teneras Principum mentes, ut nihil Religione prius, nihil

hil antiquius habeant, ut omnia ad illius amplitudinem, ac ſanctitatem revocent, ut nihil agant, nihil moliantur, quin eam in conſilium adhibeant; ita enim & Regnorum ſtabilitati, & fœlicitati populorum, & ipſorum Principum veræ, ſolidæque gloriæ egregie conſultum iri. Religio enim ut ſemel animo inſedit, atque altius radices egit, non cavet modo, ne imperio Principes pro libidine abutantur, ſed omnino efficit, ut temperantia, fortitudine, æquitate, miſericordia, beneficentia ſummo Deo, cuius vicariam in terris poteſtatem gerunt, quam ſimillimi ſint. Sed neſcio qua publica calamitate huiuſmodi libri e Principum manibus excutiuntur, atque in pretio ſunt tenebricoſiſſima quædam opuſcula ab Etherodoxis plerumque in noſtras uſque Regiones immiſſa, eaque Regiis alumnis perlegenda traduntur, ut ſiquid bonæ frugis ex optima ipſorum indole expe-

ctari

ctari poteſt, veluti in ſemine interimant! Hæc fuit germana, & Pontifice digna erga Ludovicum caritas; ex qua facile perſpici poteſt Innocentium non Gallis modo non infenſum fuiſſe, ſed addictum potius atque devotum.

In illa autem de Regalia controverſia, in qua neglecti Apoſtolici muneris culpam pertimeſcebat, Ludovico Magno morem non gerendum duxit, ſed fortiter repugnavit, atque id crebris ſolebat uſurpare ſermonibus, ſe quidem patienter laturum, ut in ultimas terras ſumma cum ignominia pertraheretur, quam de ſententia, quam iuſtitiæ veritatiſque pleniſſimam exiſtimabat, dimoveri poſſet. Hæc autem cum diceret, ex ore atque oculis Innocentii mira quædam conſtantiæ vis, atque ingens divinæ opis fiducia eminebat. Quæ quidem Pontificis conſtantia ipſi Ludovico Magno admirationi fuit.

Is enim quamquam Innocentio obſtaret, tamen illius ſanctitatem veritus, nunquam inſidioſis aſſentatorum conſiliis acquievit, qui ferociora illi ſuadebant, auctoreſque imprimis erant, ut Galliarum omnium Patriarcha a Rege conſtitueretur, qui ſi minus verbo, re quidem certe a primo Eccleſiæ capite ſeiunctus eſſet.

Neque tamen Sacerdotalis animi robur cum præſto Innocentio fuerit, conſilium & prudentia defuit. Itaque cautionem adhibuit maximam, ut ſuperbiæ, quæ falſa eſt magnitudinis animi imitatrix, ſuſpicionem omnem a ſe amoveret. Pulcherrimas ſæpe ad Ludovicum literas dedit, in quibus conſiliorum ſuorum integritas mirifice apparet. In illis enim ſæpe ad ultimas preces ita deſcendiſſe videtur, ut omnis controverſiæ a Deo, atque ab ipſius Regis munificentia, animique amplitudine exitum ſibi polliceatur.

Sed

Sed reliqua perſequamur. Cum, ut iam ſuperius indicavimus, Calviniſtæ Galliarum Regno infenſi infeſtique eſſent, quibus impune liceret poſt Nannatenſe Edictum, quod ſpecie conſtituendæ inter cives pacis præpotens Hæreticorum aſtutia iampridem extorſerat, ea res Summorum Pontificum animum angebat, atque Innocentius non ſemel Chriſtianiſſimo Regi auctor fuerat, ut, quas Reipublicæ vitioſas partes ſanare non poterat, exſecaret. Is tandem & Pontificiis hortationibus, & avito Religionis ſtudio excitatus, Galliæ laboranti ſalutem ferre conſtituit, Nannatenſi Edicto revocato, penituſque abrogato. Intellexerat enim maximus ille Rex, ſectarum varietate inducta, ſanctiora ſocietatis vincula abrumpi; idque Reipublicæ prodeſſe nunquam, veræ autem Religioni obeſſe plurimum. Quæquidem Religio, cum unus ſit Deus, una ita eſt, ut qui plures admittat,

is omnes contemnere videatur. Utinam nulli hodie exiſterent, qui humanis rationibus Religionem, quæ res omnino Divina eſt, accommodantes exiſtimant, poſſe tranquillitatem Reipublicæ in tanta ſectarum colluvie & licentia conſiſtere. Nam qui ſapientiſſimum illud Regis conſilium maximopere improbarunt, atque Galliarum regnum, proſcriptis tot Calviniſtarum millibus, mancum ac debile factum fuiſſe contenderunt, ii quidem nunquam eo potentiæ auctoritatis amplitudinis gloriæ Galliam perveniſſe viderunt, quam poſt Calviniſtas e Regni finibus exterminatos. Hoc opus ſane pulcherrimum Ludovico gratulatus eſt Innocentius amantiſſimis atque honorificentiſſimis verbis, oſtenditque aliis magnis, & innumerabilibus victoriarum & triumphorum gratulationibus illam eſſe anteponendam, quæ gloriam veram, & Chriſtianiſſimo Rege dignam contineret. Fuerunt

runt tamen, qui negarunt Regem fuiſſe pleniore ore collaudandum; propterea quod cum Calviniſtis Ianſeniſtas etiam, aut qui tales inſimulabantur, non eieciſſet e Regno; in quo ſubaccuſare non verebantur Innocentium, quod illius rei apud Regem author, ſuaſor, hortator non fuiſſet.

Hoc autem loco pertinet ad hiſtoriæ fidem, falſam criminationem refellere, quæ in ſanctiſſimum Pontificem conie̜cta eſt; perinde ac ſi Ianſenianis ille partibus ſtuduerit. Ac fortaſſe non erit abs re in huius maledicentiſſimæ criminationis auctores inquirere: ſed paulo altius repetenda res eſt.

Iam ab ipſis Chriſtianæ Reipublicæ initiis ea orta eſt perdifficilis, & obſcura quæſtio, qua nimirum ratione divinæ Gratiæ vis efficax cum integra hominis libertate conciliari facile poſſit. Quæ quidem quæſtio ab ea non admodum diſtare videtur, de qua veteres Græ-

Græciæ Philoſophi diu multumque conflixere, an aliquis ſcilicet , cum omnia fato fiant, humanæ libertati ſit locus . Ac mea ſententia , ut in Mamertino freto navigantibus difficillima eſt periculi fuga , dum enim alterum ex duobus illis infeſtiſſimis ſcopulis vitare diligentius ſtudent , in alterum facilius incurrunt , ita in huiuſmodi controverſia arduum omnino eſt modum ſervare , atque eos fines aut attingere , aut non prætergredi , quos ultra citraque ſi forte conſiſtimus , in graviſſima veritatis ignoratione verſemur neceſſe eſt . Qui enim humanæ libertati paulo impenſius favent , plus divinæ Gratiæ detrahunt , quam par eſt ; qui vero divinæ Gratiæ efficacitatem paulo vehementius tuentur , libertatem labefactant , ac funditus evertunt . Cum vero & crebris diſputationibus , & monumentis plurimis in lucem editis , nulla hactenus Theologica quæſtio

ſtio aut diutius, aut ingenioſius exagitata fuerit, neque tamen maior quædam lux Theologis oborta ſit, prudentiſſimus quiſque ita ſentit, divinum arcanum hoc eſſe, adorandum quidem, ſed nulla ratione curioſius inveſtigandum.

At Romanus quidem Pontifex Catholicæ veritatis divinitus conſtitutus interpres & cuſtos, ſemper diligentiſſime cavit, ne opiniones, quæ hac in controverſia adverſis ſibi frontibus pugnant, ad evertendam Catholicam ipſam veritatem aliquando conſpirarent, eamque ſemper cautionem adhibuit, ut quid in huiuſmodi quæſtionibus vitandum, conſtitueret. Hinc nullo non tempore rite proſcriptæ, damnatæque Romæ fuere veteres recenteſque de divina Gratia humanaque libertate abſurdæ, impiæque opiniones Pelagii, Calvini, Lutheri, addantur Ianſenii quoque, e cuius libris hauſta doctrina multas nuper

tur-

turbas excitaverat. Clemens etiam VIII. in celeberrima illa, quam vocant, Congregatione *De auxiliis* a ſelectiſſimis Theologis perdiligenter ſententiam expendi iuſſit, quam Molina in Theologiam nuper invexerat. Cumque nihil contra ab eo doctiſſimorum hominum cœtu definitum fuiſſet, Moliniſtæ veluti triumphum ducere, ſuiſque adverſariis ferocius inſultare cœperunt. Extiterunt deinceps Ianſenii Iprenſis Epiſcopi ſectatores, quibuſcum perpetuum, ac inexpiabile bellum ſibi gerendum exiſtimarunt Moliniſtæ, qui quidem a Ianſeniſtis non modo in ea controverſia, quæ de divina Gratia erat, verum etiam in aliis plurimis toto cœlo abhorrebant. Moliniſtæ enim, dum ſubtilius ratiocinantes omnia ad logicas leges expendunt, Evangelicæ doctrinæ ſeveritatem penitus ſuſtuliſſe, laxiſſimaſque opiniones induxiſſe arguebantur. Ianſeniſtæ vero divinæ legis ſeveri-

veritatem adeo urgebant, ut vix aut ne vix quidem ſervari ea poſſe videretur. Itaque accidit, ut qui auſteriorem vitæ rationem aut ipſi excolerent, aut aliis commendarent, vulgo ut Ianſeniani erroris ſectatores male ab imperitis audirent.

Sed ut ad hiſtoriam revertar, ubi primum (tempora enim ſedulo diſtinguenda ſunt) Alexander VII. Formulam edidit, in quam ab omnibus iurandum eſſet, qui Catholici in Gallia cenſeri vellent, non leves in florentiſſimo illo Regno turbas, obtemperantibus aliis, aliis recuſantibus, ea res excitavit. Sed cum deinceps Clemens IX. controverſiam illam componere ſtuduiſſet, fuit aliquando diſcordiarum finis, atque a periculoſis diſſenſionibus Eccleſia conquietura videbatur, idemque Ludovicus Magnus numiſmata cudi curaverat, quæ Galliæ hac de re pacem, ttanquillitatemque repræſentarent.

Nulla

Nulla poſtmodum, Clemente X. regnante, mutatio facta eſt, eademque tranquillitas Innocentium XI. excepit. In hoc rerum ſtatu ſcripſit epiſtolas nonnullas Innocentius ad eos Epiſcopos, quos commemoravimus, ſcripſit ad Antonium Arnaldum, hominem ſumma eloquentia doctrina ingenio præditum, & in ſacris literis & Eccleſiaſtica hiſtoria præſtantiſſimum. Hoc literarum commercium offendit apud quoſdam Theologos, qui ſibi videbantur ſoli ea pernoſcere, quæ de gratia, & libero arbitrio diſputantur, & aulici ipſi cum eſſent, & in aula gratia & auctoritate plurimum valerent, quos ſuis ſententiis adverſari ſuſpicabantur, ſtatim Ianſeniani erroris inſimulabant. Neque deſunt, qui contendant diſcordiarum & diſſenſionum omnium, quæ Innocentio cum Ludovico magnæ, & ſempiternæ fuerunt, auctores & principes huiuſmodi homines extitiſſe.

Sed

Sed non erat certe eo tempore cauſa, cur Innocentius ſibi nefas duceret, aut ad Epiſcopos ſcribere, aut Arnaldum tueri, quos id temporis non liqueret ſcitis Romanorum Pontificum pertinaciter refragari. Agebat igitur Innocentius auctoritate, agebat conſilio, agebat exemplo deceſſorum ſuorum: quid Eccleſia, quid ſe dignum eſſet, quid ipſe eſſet, quid ſpectare unice deberet, diligentiſſime cogitabat. Legantur Epiſtolæ ipſæ ad Epiſcopos, quos nominavimus, ab Innocentio datæ. Nonne omnia ſummum tuendæ Religionis, ac Pontificiæ auctoritatis ſtudium declarant? Ne unum verbum quidem eſt, quod in malam partem accipi ac detorqueri poſſit. Ad Arnaldum vero quod attinet, perſonabant quotidie aures Innocentii fama, & laudibus doctiſſimi viri. Quid mirum igitur, ſi Pontifex ſibi volumen alterum de *Perpetuitate Fidei* ab Arnaldo inſcribi dedica-

dicarique permiſerit, ſi humaniſſime reſponderit, ſi denique conſilium etiam ſuſceperit eiuſdem in Cardinalium Collegium cooptandi, ut eum Eccleſiæ Romanæ rationibus arctius adiungeret? Equidem hoc non dubito dicere (quæ tunc bonorum omnium opinio fuit) ſi ea dignitate, tantoque Pontificis beneficio Arnaldus ornatus fuiſſet, aut nunquam deſipuiſſet, aut certe reſipuiſſet: ac nemo profecto etiam num eſt, qui vehementer non doleat, tantum illud ingenium non ſemper meliorum partium fuiſſe. Huc accedit, quod Arnaldus in ſuis ad Pontificem literis nunquam non ſummum obſequium præſeferat, atque Apoſtolicæ Sedis iudicio ſe omnino obtemperaturum polliceatur.

At enim cum ad Arnaldum Innocentius ſcriberet, iam fama quædam manaverat, eumdem labe Ianſeniana imbutum eſſe; Ita ne igitur huiuſmodi incertis rumoribus fides

a ſa-

a ſapientiſſimo Pontifice adhibenda fuit, ea de re, quæ niſi multa diſputatione, multo ſermone, ſine firmiſſimis aſſeverationibus cognoſci non poteſt? Difficillima enim omnium diiudicatio exiſtimatur, in qua non verba, ſed animi ſenſus ad examen revocantur. Præterea quis ignorat, aliorum criminum, quorum reus agebatur Arnaldus, falſitatem Pontifici innotuiſſe? Fuit igitur ſapientiæ, fuit gravitatis Innocentii huiuſmodi leviſſimis rumoribus non commoveri. Sed qui Arnaldi inimici erant, volebant ſuarum inimicitiarum fautorem, & ſocium eſſe Pontificem: volebant iure ac iniuria, æque benedicta & maledicta Arnaldi omnia repudiari. Et cum ſua levitate, tum favore aulico elati, tantum audebant, quantum cogitabant; nihil autem non audebant in eos, quos ſuarum partium non eſſe, aliaſque a ſuis opiniones ſequi intelligerent: adeo verum eſt,

nullas eſſe acerbiores inimicitias, quam quæ a concertationibus ingenii atque doctrinæ proficiſcuntur. Certe non defuerunt, qui certiſſimis monumentis teſtatum affirmarunt, iiſdem authoribus excitatum Tallonium ſeditioſam illam concionem publicaſſe, in qua nemo non videt vafrum, ac veteratorium ingenium, partium ſtudium, exulceratum animum, ulciſcendi libidinem, ſuperbiam, arrogantiam, temeritatem. Horret etiam nunc animus, ac refugit ea perlegere, quibus ille auſus eſt inceſto ore ſanctiſſimi Pontificis exiſtimationem proſcindere, eumque accuſare quaſi proditorem, ac prævaricatorem Fidei, qui eiuſdem tutor, ac vigilantiſſimus cuſtos habebatur, & erat. Sed hanc Tallonii concionem pleniſſimam erroris, & impietatis Auctor Gallicus libro Gallice edito, qui non multo poſt etiam latine verſus eſt, diſertiſſime confutavit. Quamquam una, eaque ad celebri-

lebritatem Innocentii ſanctitatis maxima defenſio petenda eſt ex epiſtola univerſæ Gallicanæ Eccleſiæ ad Hæreticos ſcripta, qua in epiſtola negat Gallicanus Clerus, *tempus offerri illis opportunius ullum poſſe, quam quo Romanam Eccleſiam gubernat Innocentius Pontifex, cuius vita, & mores ad antiquioris ac ſeverioris diſciplinæ formam exacti, perfectum ſanctitatis exemplar orbi exhibent Chriſtiano, ut ad eum ſe adiungere virtutis omnis cultorem eximium, maximæ virtutis opus ad ſalutem, perinde ut ad gloriam in vobis futurum ſit*. Verba ſunt hæc omnia epiſtolæ illius, nihil addo de meo.

Huic Cleri Gallicani ſententiæ mirum in modum ſuffragantur permulta, eaque veriſſima laudum teſtimonia, quæ ab Hæreticis ipſis eo tempore tributa fuiſſe integritati, abſtinentiæ, ac ſeveritati Innocentii legimus; ita quidem, ut ſuſceptum ab ipſis odium ad-

verſus Romanam Eccleſiam vel ſedatum, vel reſtinctum eſſe videretur. Innocentius homo fuit æquus, *humanus*, *abſtinens*, *profuſus in pauperes*, *ſibi ſeverus*, *aliis manſuetus*, *& facilis*, *& plane dignus eo honoris gradu*, *quem obtinebat*. Hæc verba ſunt Ètherodoxi auctoris, qui vitas Romanorum Pontificum deſcripſit. Atque eadem ſcribendi ratione uſi ſunt permulti Hæretici auctores, quos ſilentio prætereo; cum vigeat etiam num opinio Innocentii ſanctiratis apud multas Nationes, quæ a nobis de Religione diſſentiunt.

Audivi ego ex Iohanne Franciſco Stoppanio, Cardinali virtute doctrina prudentia, & permultis Romanæ Reipublicæ muneribus obitis præclariſsimo, cum diceret, ſe, cum Legatum Apoſtolicum agens iter per Germaniam faceret, Norimbergam perveniſſe, & cum a ſummo Magiſtratu omni humanita-

tis

tis & honoris ſignificatione exciperetur, ſibi oſtenſum fuiſſe Innocentii XI. Breve ad Norimbergenſes conſcriptum, quod in tabulario Civitatis, quaſi ſacrum aliquod & religioſum Depoſitum, diligenter aſſervatur. Tanta eſt apud ipſos erga optimi Pontificis memoriam reverentia, quaſique cultus!

Hæc ſatis ad virulentiſſimas criminationes adverſus Innocentii Religionem retundendas. Cæterum incredibile dictu eſt, quam intimis ſenſibus averſaretur univerſos errores, qui Catholicam veritatem aliqua ratione violarent. Nam de Ianſeniana labe ſi ſermo habeatur, nihil quidem curæ, ſtudii, laboris, operæ prætermiſiſſe videtur, ut illa penitus deleretur. Vix enim ad Summum Pontificatum evectus ad pleroſque omnes Belgii Epiſcopos, qua in provincia peſtis illa maxime graſſabatur, literas dedit, quibus ſtudioſiſſime pollicetur, ſuas neminem partes in arcendis ab Eccleſia

Catholica profanis illis novitatibus eſſe deſideraturum. Cum autem Tornacenſis Epiſcopus quædam ſibi concedi poſtulaſſet, quæ Innocentii X. atque Alexandri VII. Conſtitutionibus repugnarent, id acerbiſſime tulit Pontifex, & non modo Epiſcopum iuſſit illorum Pontificum decretis ſtatim obtemperare, ſed etiam diligentius curare, ut ab omnibus, quotquot in eadem Tornacenſi Eccleſia verſarentur, ſine controverſia obtemperaretur.

Iprenſis etiam Epiſcopus certiorem Innocentium fecerat, non deeſſe in Belgio complures magno ſuo cum dolore, qui ſe quidem Catholicos affirmarent, licet in nonnullis opinionibus, quas iam antea Romani Pontifices erroris convictas damnaverant, cum Baio Ianſenioque ſentirent. Vehementer gaviſus eſt Innocentius, Iprenſi Eccleſiæ tandem aliquando obtigiſſe Paſtorem, qui cum ipſe

ipſe a pravis novarum opinionum commentis abhorreret, tum diligenter caveret, ne cæteri iiſdem opinionibus temere imbuerentur; quin immo eam cauſam, Patribus in conſilium adhibitis, cum plane cognitam atque explicatam habuiſſet, reſcripſit quid facto opus eſſet ad Ianſeniani erroris fibras omnes evellendas.

Sed his omiſſis, quæ negligi potius, quam refelli debent, quanto erga Catholicam Religionem ſtudio incenſus fuerit, proclive eſt diiudicare. Summus enim Turcarum Imperator (Magnum Wizirum appellant) cum innumerabili inſtructiſſimoque exercitu, quem ad trecenta uſque militum millia auxerat metus, Vindobonam repentino adorſus incurſu, cum eam arctiſſima obſidione cinxiſſet, maximum non modo Urbi illi, ſed toti Germaniæ, Italiæque terrorem intulerat. Cæſar ipſe Leopoldus cum deſperaſſet,

contra immenſam hoſtium multitudinem tueri eam Urbem diutius poſſe, una cum tota auguſta Familia ſe Lentiam receperat, atque vix celeri fuga cavere potuerat, ne ab hoſtibus interciperetur. Civitas tamen, quamquam in ſummo luctu, atque in omnium rerum deſperatione iaceret, non minus pertinaciter ab Turcarum exercitu oppugnata, quam conſtanter ab Auſtriacis defenſa eſt. Sed iam vi tormentorum plus centum, diſiectis dirutiſque mœnibus, ac penitus ſolo æquatis, de Vindobonæ ſalute actum erat, ſi in eam Urbem, ad cuius portas iam munitionibus, operibuſque pervenerat, toto exercitu irrumpere ſummus Turcarum Imperator ſtatuiſſet. At præpotens Deus, ac Dominus exercituum, diurnis nocturniſque Innocentii precibus (ut opinio tum fuit) exoratus, hanc Magno Wiziro dementiam iniecit, ut, quam certiſſimam victoriam in manu habebat, turpi

ava-

avaritia corrumperet. Cum enim intelligeret, deditione facta, Vindobonæ opes in ſuam unius prædam ceſſuras, quæ, vi capta, ad rapinam militum deveniſſent, ad id conſilii deſcendere cunctabatur, fore ſperans, ut Auſtriaci quamprimum de deditione acturi eſſent. Hæc quidem Imperatoris cunctatio & Vindobonæ ſaluti fuit, & rem Turcicam perdidit.

Fortiſſimus enim Poloniæ Rex Iohannes Sobieſchius, & Germaniæ Principes plerique omnes, crebris & præfervidis Innocentii epiſtolis excitati, & magna nummorum vi adiuti, ad Sedem Imperii ab extrema pernicie vindicandam interea convolarunt: tum enim ab Chriſtianorum armis in hoſtium caſtra impetu facto, Turcarum exercitus cæſus, fugatuſque eſt; ac Vindobona, quæ triginta plus diebus acerrimam oppugnationem mira virtute ſuſtinuerat, ſumma Chriſtiani exercitus gloria liberata eſt.

Sta-

Statim de luculenta, inſperataque victoria nunciis ubique perlatis, nullus fuit in Italia, ac præcipue in Urbe Roma lætitiæ modus. Statim in omnibus ferme templis immortales gratiæ Deo habitæ. Non mediocrem pecuniam in pauperes tribui, reſeratiſque carceribus obæratos libertate donari, atque creditoribus ære ſuo fieri ſatis Innocentius iuſſit. Incredibilem Urbis lætitiam auxit primum exercitus Vexillum, quod apud Turcas ſacrum ſuperſtitioſe ſervatur, a Poloniæ Rege per Michaëlem Talentium Civem Lucenſem, ipſius Regis ab epiſtolis, miſſum ad Pontificem, qui illius victoriæ auctor præcipuus habebatur. Et merito quidem: Nam quo tempore Vindobona infinita illa Turcarum multitudine obſeſſa erat, atque oppugnata vehementiſſime, non ſatis explicari poteſt in quanta ſolicitudine atque angore animi die noctuque Innocentius verſaretur. Sæpiſſi-

piſſime familiares illum reperiebant ante Chriſti cruci ſuffixi imaginem provolutum, collachrimantem, gementem, eiulantem, & manibus ſupplicantis in modum coniunctis pro Chriſtianæ Reipublicæ ſalute cauſam agentem apud illum ipſum, cuius Vicarius divinitus ipſe fuerat conſtitutus: ut nemini dubium ſit, inſignem victoriam illam magis effuſis ad Deum precibus Innocentii, quam Ducum & militum armis acceptam referri debere. Hæc autem communis omnium opinio apertiſſime declarata eſt eo die, quo Innocentius Purpuratis cum Patribus, & Epiſcopis, aliiſque Civitatis nobilioribus ad Baſilicam Liberianam ſeſe contulit, Deo, ac Deiparæ Virgini de tanto beneficio gratias acturus. Tum enim ex omnibus locis tantus concurſus factus eſt, ut ipſæ regiones ex ſuis convulſæ ſedibus obviam prodire viderentur ad complectendum liberatorem Chriſtia-

ſtianæ Reipublicæ. Tum omnes omnium ætatum, omnium ordinum pleniſſimis viis, viri mulieres ex oppidis atque agris ſeſe effuderunt cum coniugibus & liberis, ut Innocentium, non ut mortalem, ſed lapſum de Cælo Pontificem intuerentur, ac colerent. Quos tamen plauſus, gratulationeſque ille ipſe, uni exercituum Deo acceptas referebat; ſæpiſſime illa repetens: *Dextera tua Domine percuſſit inimicum*. Quæ verba nummis etiam, qui eo anno cuſi ſunt, incidenda curavit, ut perenne grati animi erga divinam opem monumentum extaret. Quinimmo in tanto plaudentium populorum motu, ac ſtrepitu ita ſeſe modeſtum, atque demiſſum præferebat, ut nullum triſtiorem diem habuiſſe familiari ſuo profeſſus ſit, illo die, qui lætiſſimus ab aliis, glorioſus, ac triumphalis exiſtimabatur. Cumque ea victoria in Idus Septembris incidiſſet (qui dies

Vin-

Vindobonæ alter natalis dies vocari iure poteſt) decrevit, ut per id tempus quotannis Feſtum Mariæ Nominis, cuius patrocinio victoriam referebat acceptam, perpetuo ſolemnique ritu celebraretur.

Inſequenti anno; eodem ſequeſtro Pontifice, novum fœdus inter Leopoldum Cæſarem, Sobieſchium Poloniæ Regem, Venetamque Rempublicam initum eſt, quo ex fœdere immenſæ propemodum utilitates in Chriſtianam Rempublicam univerſam profluxere. Partam enim ſub ipſius Viennæ mœnibus victoriam multo plures, neque minoris momenti, incredibili celeritate conſecutæ deinceps ſunt. Strigonium, Noeſelium, Buda Taurunum fortiſſima Turcarum tyrannidis munimenta fœliciter expugnata. Quicquid in Hungaria, Dacia, Mœſia perpetuis Chriſtianorum cladibus Turca occuparat, breviſſimo paucorum menſium ſpatio recupera-

peratum eſt. Nec terra tantum, ſed mari quoque Chriſtianæ Ditionis fines Innocentii cura ſubſidiiſque prolati. Aucta enim atque inſtructa, Pontificia pecunia Pontificiiſque triremibus, Venetæ Reipublicæ claſſis in Ionio Ægeoque mari bene fœliciterque rem geſſit, capta Epiro, receptis Dalmatiæ littoribus, expugnata veteri Achaia, ac Lacedemone Atheniſque devictis.

Cum læta omnia, & ſecunda Romam perferrentur, is lætitiæ quaſi cumulus acceſſit, ut Iacobus II. Magnæ Britanniæ Rex, vix Carolo Fratre mortuo Regnum adeptus, multa cogitaverit, multa præſtiterit pro Catholicæ Religionis bono; imprimiſque publico Edicto impiam & nefariam Eliſabethæ Reginæ legem abolendam curaverit, qua lege tenebatur, ſi quis ad munera Reipublicæ accederet, Religionem Romanam execrari; mox poſtquam Ferdinandum de Abdua Archiepiſco-

ſcopum Amaſienſem Apoſtolicum Nuncium de accepto Regno Pontificis nomine gratulantem in magno admirantis populi conventu ac frequentia excepiſſet, Comitem de Caſtelmene Legatum ad Innocentium miſit. Quæ quidem Legatio eo gratior, iucundiorque ipſi accidit, quod Romæ annos centum & quinquaginta ferme deſiderabatur: habitaque ab omnibus fuit veluti munus quoddam divinum ſingulari ipſius Pontificis pietati tributum atque conceſſum. Non ea tamen lætitiæ cauſa ſtabilis, & diuturna fuit. Cum enim Magnæ Britanniæ Rex, quod Catholicam Religionem palam profiteretur, iccirco hæreticis omnibus eſſet inviſus, magna in omnibus Angliæ Regnis coorta ſeditio eſt. Perduelles autem, Batavorum armis opibuſque ſubnixi, cum Rege bellum gerebant, ipſumque de hæreditario Regni iure deturbare omni vi conabantur.

At

At Innocentius nihil non molitus eſt, ut Catholici Principes, atque imprimis Rex Chriſtianiſſimus Regiam illam cauſam ſuſciperent, bellum Batavis terra marique inferrent, Regemque Britannicum Religionis cauſa periclitantem fortiter tuerentur. Sed dum Catholici Principes diverſa partium ſtudia ſequuntur, ſeriuſque illius cauſæ patrocinium ſuſcipiunt; Angliæ Rex, creſcente in dies ſingulos hoſtium numero, fugam circumſpexit, atque una cum Beatrice Eſtenſi coniuge, atque Valliæ Principe in Galliam ſe recepit. Dici vix poteſt, quam acerbe tulerit Pontifex graviſſimam illam Britannici Regis calamitatem. Accito enim Cardinalium Collegio dolorem ſuum palam omnibus fecit, cui quidem dolori ſuo modum aliquem attuliſſe affirmavit ipſum Magnæ Britanniæ Regem, dum ſæviſſimam obortæ tempeſtatis vim forti animo exceperat,

perat, ac patriam opes Regnum vitamque ipſam Catholicæ Religioni poſthabere non dubitarat. Tum Galliarum Regi gratias egit, quod Regiam illam familiam ſumma munificentia excepiſſet, eandemque pro ea amplitudine animi, qua ad difficillimas quaſque res incitabatur, ut Stuardiorum cauſam cum Religionis cauſa maxime coniunctam etiam in poſterum tueretur, graviſſimis literis hortatus eſt.

Sed multo ſecus, atque optaverat Pontifex, accidit. Iacobum enim III. Romæ exulantem vidimus, illiuſque virtutes Regias ſæpe admirati ſumus. Superſtites adhuc ſunt filii duo, alter Odoardus natu major, qui admodum adoleſcens inauditæ fortitudinis documenta edidit. Nam ut avita Regna armis vindicaret, per Anglicis claſſibus infeſtum mare in Scotiam pervenit, ibique, tentata belli alea, cum parva ſuorum manu non

contemnendos ſucceſſus habuit, ac proculdubio de perduellibus triumphaſſet, niſi aliter placuiſſet Deo, quo volente aut ſaltem permittente geruntur ea, quæ cur ita fiant, cauſas indagare noſtrum non eſt. Alter natu minor Henricus inter Romanæ Eccleſiæ Cardinales cooptatus, factuſque Tuſculanus Epiſcopus illius clariſſimi Collegii dignitatem, ac Tuſculanæ Eccleſiæ fœlicitatem auget in dies.

Iam vero cum in hoc Commentario ſcribendo non id ſpectaverim ſolum, ut, quod munus Hiſtorici eſt, ne quid aut veri tacerem aut falſi dicerem, ſed id etiam refellerem, ſi quid aut ſtudio partium, aut temeritate aut ignoratione, & falſo errore affictum eſſe conſtaret; diſſimulare non poſſum falſam temerarii, ſed ignoti ſcriptoris, criminationem, qui aſſerere non dubitavit, Pontificis artibus regreſſum in Angliam Iacobo Regi fuiſſe im-

impeditum. Verebatur ſcilicet, ne id poſſet aliquando officere rationibus Auſtriacæ Familiæ, cui Innocentius præter modum addictus deditus atque obſtrictus exiſtimabatur (1). Ad quam criminationem refellendam valent, quæ a Bælio afferuntur in Diſſertatione illa (2), quam adverſus obſcuros libellorum authores edidit. Hos enim harpias vocat, quæ ſuorum libellorum intolerabili fœditate veritatem hiſtoriæ contaminant. Et facete irridet illos huiuſmodi libellorum inveſtigatores quaſi canes venaticos, qui ſi fortaſſe unum e pulverulentis bibliothecarum angulis extraxerint, ſibi plaudunt, triumphant, & imperitis obtrudunt, tanquam hiſtoricum aliquod opus veriſſimum atque admirandum. Quid! quod rem ſerio agens Principum opem iuſti-

(1) C'eſt qu'il craignoit plus l'agrandiſſement de Louis XIV. qu'il ne ſouhaitoit l'agrandiſſement du Catholiciſme. Bayl. ad V. Eliſabeth.

(2) Diſſertation ſur les libelles diffamatoires.

tiam authoritatem implorat contra illos violatores fidei, ac Religionis, quibus maxime rebus hiſtoria munita eſſe debet, ut actiones hominum excellentium memoriæ poſterorum commendentur, & utilitati deſerviant. Sapienter hoc quidem, & veriſſime pronunciatum. Sed liceat mihi hoc loco Bælium Bælio opponere, liceat ex eo quærere, cur male ominati libelli obſcuro authori fidem adhibeat, ubi de Innocentio Pontifice agitur, quam aliis in pari cauſa ſcriptoribus abrogat? Ita enim illo uno teſte pronunciat, Innocentii artibus Ludovicum interpellatum fuiſſe, ne contra Anglos fœderataſque Belgii Provincias Iacobi Regis cauſam ſuſciperet, perinde ac ſi cogitatione una frangendæ debilitandæque Gallicæ potentiæ ita vehementer abreptus eſſet, ut nullam tuendæ Catholicæ Religionis, nullam proſcripti Principis rationem haberet. Hanc tamen putidiſſimam fabellam ſibi perſua-

ſuaderi facile patitur Bælius ille, ille huiuſmodi libellorum hoſtis perpetuus, additque (ſi Deo placet) politicas animadverſiones ſuas non paucas. Adeo quicquid præiudicatis noſtris opinionibus ſtudiiſque favet, facile ac libenter excipitur! At quam repugnantia, quam falſa ille confidentiſſime affirmavit, quam multa etiam, quæ in Ludovicum ipſum recidere videntur. Quid enim moliri, quid agere poſſet Pontifex inermis & pecunia imparatus, quam in bellum Turcicum magnam effuderat? Contra vero Ludovicus habebat exercitum maximum, quo ſi fœderatas Belgii Provincias aggreſſus fuiſſet, nunquam licuiſſet Hollandis, potentiſſima claſſe inſtructa, in Angliam deſcendere. Hoc enim auxilio fretus Aurantii Princeps Britannicum Regnum non difficulter invaſit, quaſi in conſpectu Regis Galliarum, qui (ut ea tunc fuit hiſtoricorum etiam Gallicorum communis

opinio) bellum Germaniæ intulit, ut incredibilem illum victoriarum curſum retardaret, quibus de Turcico Europæ Imperio iam actum videbatur. Extat Epiſtola ab Innocentio XI. ad Ludovicum conſcripta (1), in qua Epiſtola graviter copioſe vehementerque illum hortatur, & *per viſcera Domini Noſtri Ieſu Chriſti* orat, ut, quando fœdus cum Auſtriacis inire detrectet, ſaltem ab armis adverſus illos inferendis abſtineat. Quod contra accidit. Num autem Ludovico ſatis iuſtæ cauſæ ſuppeterent, cur intempeſtivo tempore in Germaniam infeſtis armis impetum faceret; aliorum eſto iudicium. Profecto neque neglectæ cognatæ poſtulatio, qua quicquid ad patrem fratremque ſuum pertinuiſſe ſibi hæreditario iure repetebat, neque Colonienſis Epiſcopatus Clementi, uni ex Bavariæ Principibus a pleriſque Canonicis

(1) Dat. 20. Januarii 1683.

nicis (penes quos ius liberum erat eligendi, quem vellent) attributus, quamquam Galliarum Rex Willelmo Cardinali Furſtenbergio palam atque impenſiſſime faveret, tanti fuiſſe videntur, ut nulla tranquillitatis publicæ ratione habita, ſtatim ad arma deveniretur. Sed Gallorum exercitus in Germaniam irrupit, dum Cæſaris copiæ & nobiliores duces in ultimis Hungariæ Serviæque finibus pugnabant. Philippopolim ſtatim vi cœpit, Moguntiæ, Trevirorum, Bonnæ, Vormatiæ, Spiræ facillime potitus eſt: Tum Palatinatum adortus, populis nihil ſibi tale expectantibus, Haidelbergam, Manenium, cæteraſque Germaniæ munitas arces occupavit, atque omnia longe lateque, ferro ignique vaſtavit. Atque hinc glorioſa illa numiſmatis inſcriptio *Viginti Urbes ad Rhenum uno menſe ſubactæ*. Hæc ita fuiſſe conſtat ex perpetua & contexta illorum temporum hiſtoria, & propterea

rea non Bælius, non alii ignoti Gallici ſcriptores, aut vulgi rumoribus, aut aſſentatione ſua in errorem inducti, ubi de Innocentio agatur, audiendi.

Sed externæ maximæ res, quæ Innocentium ſolicitum habuerunt, non imminuebant curam internarum. Iam ſuperius demonſtravimus, Pontificatum Innocentii in perturbatiſſimum Urbis ſtatum incidiſſe propter intolerandam aſylorum licentiam, quæ facinoroſis hominibus impunitatis ſpem afferebat. Hanc igitur omni ratione coërcendam exiſtimavit; qua in re neſcio, maior ne fuerit Innocentii prudentia, an fortitudo animi. Primum enim Principes ferme omnes certiores fieri diligentiſſime iuſſit, quam gravia vulgo detrimenta ab huiuſmodi perfugiis in Rempublicam redundarent; dum civium innocentium ſalus quotidie in periculum vocaretur, & ſceleratorum hominum mi-

impunita eſſet audacia. Prudenter vero Oratoribus, qui tum Romæ aderant, ultro permiſit, ut eo, quodcumque eſſet, iure uti liceret, donec ab Legatione revocarentur. Cæterum novos Oratores nullos ſe in poſterum recepturum declaravit, neque adeundi ſui poteſtatem facturum, niſi huiuſmodi perfugiorum nullam in poſterum haberi rationem paterentur, idque diſertiſſimis verbis denunciavit. Magni Sanctiſſimo Pontifici ſubeundi labores, multæque devorandæ moleſtiæ fuere, ut ad optatum exitum rem perduceret. Reſtiterunt primo Veneti antiquæ conſuetudinis retinentiſſimi, ſed tum e Republica eſſe putarunt, non irritare iis temporibus Pontificem optimum, & optime de ſe meritum ob admirandam liberalitatem, qua in bello Turcico incredibiles anguſtias, quibus premebantur, pecuniæ publicæ ſuſtentaverat, cum præſettim apud illos tum ea opi-

opinio valeret ſapientiæ pleniſſima, ſuam & Italiæ totius dignitatem atque libertatem non poſſe firmius conſiſtere, quam perpetua illius Reipublicæ cum Romano Pontifice coniunctione animorum.

At Rex Chriſtianiſſimus primum quidem reſpondit, id conſilii capturum, quod cæteri Principes in ea controverſia cœpiſſent, neque porro ſe poſtremum fore, qui Summi Pontificis voluntati morem gereret. Quare ingenti lætitia perfuſus eſt Innocentius; quæ tamen non multo poſt evanuit. A Legato enim Apoſtolico, qui Lutetiæ Pariſiorum verſabatur, venere literæ, quibus certior fit Pontifex, Ludovicum XIV. nihil velle de eo iure remittere, quod Reges maiores ſuos ſemper Romæ obtinuiſſe affirmaret. Cum autem ineunte anno CIƆIƆCLXXXIV. Galliarum Regius Orator vita perfunctus eſſet Romæ, illique iuſta honorifica perſoluta fuiſſent,

Sum-

Summus Pontifex apparitores Farneſiano foro (illic enim tum inhabitabant Legati Regis Galliarum) libere diſcurrere, reoſque, ſi qui illuc profugiſſent, comprehendi iuſſit, atque in carcerem duci. Tum, lege perpetua, cui Cardinales ſubſcripſere plerique omnes, diligentiſſime cavit, ne quis in poſterum id ſibi ius arrogaret; ſi qui ſecus feciſſet, ſacris interdictus eſſet, atque haberetur. Cum autem, qui Romæ tunc erant Poloniæ, Angliæ, Hiſpaniæ Regii Oratores iam Summo Pontifici obtemperaſſent; Lutetiam Pariſiorum ad Cardinalem Ranuccium Apoſtolicum Legatum idem Pontifex literas miſit, quarum literarum ſumma hæc erat: cæteros quidem Regios Oratores Summi Pontificis voluntati morem geſſiſſe, ſperare ſe etiam Regium Ludovici Oratorem, cum Romam veniſſet, communi iure in poſterum contentum fore. Quod ſi Rex

Rex Ludovicus contra Summi Pontificis voluntatem animum obfirmaſſet ſuum, a novo Oratore Romam mittendo abſtineret; Summo enim Pontifici a ſuſcepta ſententia diſcedere non licere, niſi Reipublicæ tranquillitatem, ac ſalutem, & Principis maieſtatem prodere vellet. Nihil Legati Apoſtolici oratione, nihil Innocentii precibus commotus Rex Chriſtianiſſimus Regium Oratorem ſtatim delegit Lavardini Dominum: Romam proficiſci iuſſit, atque antiqui iuris poſſeſſionem omni ratione tueri. Lavardinius Romam profectus cum eo armatorum militum comitatu Urbem eſt ingreſſus, ut iuſti exercitus ſpeciem præſeferret, neque pacifici Oratoris, ſed victoris in captam Urbem ingredientis perſonam repræſentare videretur. Ad ædes Farneſianas cum perveniſſet, excubias cum armis, teliſque Farneſiano foro diſpoſuit, iuſſit armatos equi-

equites diſtrictis enſibus per vicinas ædes, & vias, ad quas Aſyli ius antea propagabatur, dies noctesque diſcurrere. Tum confidenter ſane ſemel atque iterum efflagitavit, ut ad Summi Pontificis colloquium admitteretur. Tulit hoc graviter Innocentius: ſtatuit tamen in tantis iniuriis nihil ſibi gravius faciendum, quam ut Lavardinium omni ad ſe aditu excluſum, tanquam Regis Legatum ne tractaret. Itaque univerſo Cardinalium Senatui, & cæteris, qui aliquam publici muneris curam Romæ gerebant, præcepit, ut a Lavardinii conſuetudine abſtinerent. At Lavardinius, ut Pontifici imperii contemptum oſtentaret, nocte, quæ Natalitia erat Chriſti Domini, ad Divi Ludovici Templum, quod Gallicæ Nationi addictum eſt, ſolemni pompa accedens divinæ rei intereſſe non dubitavit. Quod cum reſciviſſet Summus Pontifex, Templum illud atque Eccleſiaſticos homi-

homines, qui Lavardinium exceperant, ſtatim ſacris interdixit. Tum ille contra Pontificem vehementius furere, minas obiicere, pericula intentare, ipſumque Chriſtianiſſimum Regem per literas acrius inflammare. Cuius quidem iamdiu concepta abalienatio tandem erupit in apertum bellum, quod Innocentio indixit, belli cauſam prætexens repulſam Lavardinii ignominioſam. Hanc quidem cauſam & Archiepiſcopus, & Senatus Pariſienſis cupide & ambitioſe (ut ſolebant omnia) comprobarunt; cæterum illi ipſi rerum a Ludovico præclare geſtarum ſcriptores, & glorioſi præcones in hoc bello requirunt uſitatam Regis magnitudinem animi, ſplendorem, dignitatem, & ad minuendam facti invidiam, ut aliquid afferant, quod minus odioſum videatur, contendunt, tantum diſsidium non aliunde profectum eſſe, quam ab æmulatione illa potentiæ & dominatus,
quæ

quæ duas inter Familias Borbonicam & Auſtriacam iam biſcentum annis, & tum maxime vigebat, magna cum pernicie Chriſtianæ Reipublicæ; & quæ tandem aliquando eximia noſtrorum temporum fœlicitate reſtincta fuit. Hac, inquiunt, æmulatione elatus Ludovicus oderat Innocentium, quem amicum inimicorum ſuorum ſuſpicabatur. Sed huic ſuſpicioni reclamitat perpetua agendi ratio Innocentii, omni vacans ſtudio præterquam religionis. Hinc multa Ludovicus minaciter atque hoſtiliter agere cœpit: Avenionem & Comitatum Venaſinum, quæ Pontificiæ ditionis erant, infeſtis armis occupat: Cardinalem Ranutium Legatum Apoſtolicum per ſpeciem honoris a militibus quaſi obſidem cuſtodiri imperat: & propediem in Italiam deſcenſurum minatur ad Innocentium in officio continendum. Hæc res ad expugnandam Pontificis conſtantiam, & callide vulgabatur,

tur, & temere credebatur in civitate pleniſſima hominum otioſorum, & factis Principum immoderata quadam libertate obtrectantium. Hinc exaudiebantur in ipſa Pontificis aula ſermones & querelæ de Innocentii pertinacia. Ubi enim ſapientia, irritare Regem potentiſſimum & nunquam a bellis & victoriis conquieſcentem? Ubi amor & benevolentia populorum, qui in maximum diſcrimen hoc bello vocabantur? Reducebatur in memoriam importuna clades, & indigna direptio Civitatis, quæ Clemente VII. regnante contigit. At Innocentius nihil ſe a potentiſſimorum Principum minis atque armis, nihil ab huiuſmodi rumoribus atque ſermonibus metuere, ſe fortunatiſſimum fore, ſi pro tuenda populi ſalute, pro Religione, pro Pontificiæ dignitatis auctoritate ſanguinem, ac vitam profundere cogeretur. Hæc ſenſit & præſtitit Innocen-

tius:

tius: cui in tot adverſis temporibus ſemper idem vultus, eadem oratio, idem animus humana omnia deſpiciens, nihilque propoſitum habens præter honeſtatem & Religionem. Cæterum huius belli exitus, quam honorificus Innocentio fuerit, mox videbimus.

Sub idem ferme tempus Innocentio fœliciter res ceſſit in nova peſtilenti ſuperſtitione extinguenda, quæ cum Romæ primum oborta eſſet, arripuiſſetque non paucos primariæ conditionis, ac dignitatis homines, tum per univerſam Italiam radices egerat, atque in dies latius propagabatur. Michaël enim Molinos Sacerdos Hiſpanus, veterum Gnoſticorum, Illuminatorum, & Beguardorum Hæreſim, & commenta turpiſſime Romæ inſtaurare, atque amplificare auſus, novum ſupplicandi Deo, vel (uti vocant) orationis genus invexerat, quod totum in abſolutiſſima quiete quadam, ſeu potius oſcitantia conſiſteret. Ne-

que enim opus erat, ut intellectus rerum Cœleſtium contemplatione ſibi propoſita, in Deum aſſurgeret, aut voluntas pios animi ſenſus eliceret; immo vero, ſi qui interea minus compoſiti pravique motus ſuborirentur, nefas eſſet ab illa quiete diſcedere, ut huiuſmodi motus aut extinguere, aut compeſcere voluntas conaretur. Incredibile dictu eſt, quam multos tam execrabilis impiaque ſuperſtitio occuparit, quæ latiſſimam ad omne flagitiorum genus pandebat viam. Adeo verum eſt, nullam eſſe ſine amatore fœditatem! Molinos enim ſimulata quadam magnæ pietatis ſpecie in virorum Principum gratiam ſe callidiſſime inſinuarat, eoque tutius peſtiferæ doctrinæ virus credulis atque imperitis hominibus propinabat, quo ſanctior vulgo habebatur. Ac primo quidem ſecretæ indignationes bonorum exaudiebantur. Mox ubi ad publicam querimoniam exceſſit res, Innocen-

centius hominem in carcerem duci, atque ab iis, ad quos ea cognitio maxime pertineret, de illius perverſitate doctrinæ ſeveriſsimas haberi quæſtiones iuſsit. Statim violatæ Religionis Quæſitoribus id curæ fuit, ut peſtiferum illud malum maxima celeritate opprimeretur. Miſſæ per totam Italiam literæ, ut qui in eam fraudem inducti fuiſſent, continuo reſipiſcerent. Libri, quibus perverſa illa doctrina continebatur, publice interdicti, atque ad duodeſeptuaginta Propoſitiones ex iiſdem libris excerptæ ſeveriſſimis cenſuris inuſtæ ſunt. In ipſum impiæ huiuſmodi hæreſeos auctorem ſeveritas animadverſionis temperata clementia fuit, quemque ad mortem duci oportebat, perpetuo tantum carcere mulctatus eſt. Ita Innocentius praviſsimam illam hæreſim, quæ in ipſa Catholicæ Religionis Sede ortum duxerat, breviſsimo temporis ſpatio inveſtigavit patefecit extinxit.

Hactenus qualis in imperio, regendaque Chriſtiana Republica Innocentius fuerit expoſui: Ad privatam, & interiorem vitæ rationem quod attinet, frugi illū fuiſſe moderatum, temperantem, plenum pudoris, officii, Religionis, vel ex eo facile intelligi poteſt, quod in tanta obtrectandi licentia, quantam ſupra memoravimus, obiectum nihil Innocentio fuerit, quo ſignificari veſtigium turpitudinis & nequitiæ poſſet. Et ſi enim auctores non pauci ad ineundam gratiam ab iis, quibus inviſus erat Innocentii Pontificatus, multum haberent & ad maledicendum licentiæ, & ad ementiendum animi, nunquam tamen auſi ſunt aut factum, aut fictum cum aliqua ratione, & ſuſpicione proferre, quo innocentiæ ipſius ſplendorem offuſcarent. Nihil illo igitur ſanctius, nihil ſeverius excogitari poteſt. Poſt brevem ſomnum bene mane in cœleſtium atque æter-

narum rerum contemplatione prolixius verſabatur: tum animo ab omni labecula rite expiato, aut ſacrum facere, aut, ſi per valetudinem minus liceret, ſacro intereſſe ſolitus erat. Hinc autem ſolido integroque die Reipublicæ diligentiſſime operam dabat, neque facile patiebatur ſe ab hac cura interpellari. Nunquam animi cauſa domo prodiit, nunquam in Quirinales, aut Vaticanos pulcherrimos hortos pedem intulit. Plerumque in anguſto cubiculo commorabatur, unde perraro ad exercitationem aliquam corporis per viciniora conclavia deambulabat. Minimi neque exquiſiti cibi fuit; illudque mirabantur omnes tam vaſtæ molis corpus tam tenui alimonia ſuſtentari poſſe. Præter externa Pontificiæ dignitatis inſignia, obſoleta & vulgari veſte utebatur, quam etiam ſuis manibus reſarcire deprehenſus eſt: neque multo lautior erat Innocentiani cubiculi ſupellex.

Quamquam natura ſubtriſtior, atque ad ſeveritatem aliquanto eſſet propenſior, omnes tamen humaniſſime excipiebat, ac nemo ex illius conſpectu diſceſſit, qui non ſanctitatem admiraretur, humanitatem, clementiamque prædicaret. Cum ſtatis diebus in Vaticana, aut Quirinali Æde Eccleſiaſticis muneribus perfungebatur, maieſtas quædam digna Pontifice Maximo ex illius ore, oculiſque eminebat, qua ſpectatores mirum in modum afficiebantur, atque ad ſupremi Numinis cultum, metumque excitabantur.

Sed iamdiu illum vitæ, rerumque humanarum omnium vehementer pigebat. Quamquam enim plurima ſibi in Summo Pontificatu obtigiſſent, ex quibus maximam lætitiam cœperit, non pauca tamen erant, quorum minus fortunatos exitus fuiſſe intelligebat. Hos autem cum nulli magis, quam

ſibi

ſibi propter miram animi demiſſionem tribueret, incredibili quodam animi dolore conficiebatur. Itaque iampridem nihil votis omnibus vehementius expetebat, quam ut ex iiſdem anguſtiis exolveretur, fore ſperans, ut a quo ſibi in Summo Pontificatu ſucceſſum fuiſſet, quæ hactenus minus proſpere ceſſiſſent, facilius fœliciuſque explicarentur. Equidem haud dubito, quin divino quodam inſtinctu mortem ſibi proxime abeſſe Innocentius præſenſerit; nam cum primum tenuiſſima febri eius valetudo tentari cœpit, ſtatim a negociis omnibus abſtinuit, neque exoratus induci potuit, ut curam aliquam ſuſciperet, quæ ad futuræ vitæ beatam æternitatem non pertineret. Quæ res in malevolorum voculas incurrit, perinde ac ſi nimis abiecto fractoque animo eſſet, qui tam levi morbo correptus, ſtatim humanis rebus nuncium remiſiſſet,

 om-

omnemque recuperandæ ſalutis ſpem abieciſſe videretur. Sed cum morbi vis ſenſim incrementum caperet, atque augeretur in dies magis, non modo obtrectationes illæ brevi compreſſæ ſunt, ſed etiam tributa Innocentio laus eſt, quod multo verius quam cæteri de valetudinis ſuæ ſtatu iudicavit. Interea nulli ad ſe aditum patere iuſſit niſi Ludovico Maraccio (1), quo ad animi labes Chriſtiano ritu expiandas uſus fuerat, & ante Pontificatum, & in ipſo Pontificatu. At Maraccius quidem, ut homo erat egregie cordatus, nec minori prudentia, quam pie-

(1) Ludovicus Maraccius Lucenſis e Congregatione Matris Dei vir fuit ſingulari prudentia, eximia pietate ſumma doctrina (ut eius opera teſtantur) & a Confeſſionibus fuit Innocentii XI. cum Cardinalis, & cum Pontifex eſſet. Hoc enim demonſtrat elenchus familiarium Pontificis, hoc aſſerunt quotquot vitam Innocentii ſcripſerunt, ut mirum videri debeat, qui appendicem ad Ciacconium auctor cæteroquin eruditiſſimus publicavit, Michaelem Angelum Riccium (qui & Cardinalis fuit) a Confeſſionibus Innocentii XI. fuiſſe nullo teſte, nullo auctore affirmaſſe.

pietate præditus, Pontificis animum in rerum æternarum contemplatione defixum, ne morbi vis eam ob cauſam magis magiſque invaleſceret, tantiſper avocare ſtudebat, nunquam tamen id aſſequi potuit. Quoties enim ille ex induſtria alio, quam ad res divinas, ſermonem deflectebat, toties a Pontifice illico dimittebatur. Neque vero gravioribus etiam de cauſis ſolitudinem interpellari ſuam patiebatur.

Erant qui vehementer optarent, ut Cardinalium numerum, quorum omnino decem deſiderabantur, Pontifex ante mortem expleret, atque de ingenti illa pecunia, quam pro Reipublicæ Chriſtianæ bono in ærarium Pontificium contulerat, aliquid vivens ſtatueret. Ad hæc breviter, præciſeque Innocentius: ſibi iam integrum non eſſe de graviſſimis hiſce negotiis deliberare; cum ſibi non amplius ea vis eſſet mentis, quam

pru-

prudens deliberatio flagitaret: ſe omnia novo Pontifici lubenter permittere, qui quidem ex ea pecunia in ærarium Pontificium congeſta, facile poſſet, ſi vellet, de Chriſtiana Republica, atque imprimis de Pontificia ditione benemereri. Cæterum breviſſimi temporis uſuram ne ſibi inviderent, ac ſe, rebus omnibus poſthabitis, æternæ ſalutis curam gerere paterentur.

Vix quinquaginta poſt dies, quam in adverſam valetudinem inciderat, exorari paſſus eſt, ut a Fratris filio Livio Odeſchalchio inviſeretur: quem cum amantiſſime excepiſſet, multa de humanæ vitæ brevitate, multa de cœleſtis patriæ beatiſſima æternitate prolocutus, ingeneratam Familiæ Odeſchalchiæ in pauperes liberalitatem illi maximopere commendavit, ipſumque etiam hortatus eſt, ut non mediocrem pecuniam in neſcio quas cauſas pias, uti vocant, confer-

ferret: quam ſanctiſſimi Patrui voluntatem mox idem Livius munificentiſſime præſtitit.

Interea cum diuturno, graviſſimoque morbo pene confectus eſſet, iam inſtare ſibi extremum vitæ diem monitus, maiorem quamdam ore & oculis lætitiam, atque alacritatem præſetulit. Tum nihil habuit prius, quam ut omnibus Chriſtianis ſacris rite muniretur. Cum autem iam nulli Summi Pontificis inviſendi facultas non eſſet, tum vulgo maximæ admirationi fuit Innocentii fortitudo atque conſtantia. Nullus enim gemitus, nullæ querelæ, vox illi nunquam excidit mollior & languida maximos inter dolores, quibus acerbiſſime diſcruciari neceſſe erat. Diſſecto enim poſt eius mortem cadavere calculi duo non uſitatæ magnitudinis eius inhærentes renibus inventi ſint. Atque ea tantum verba identidem exaudiebantur, quibus rogabat Deum, ut ſibi una cum fortitudine animi

cor-

corporis cruciatus augeret. Nemo in ſanctiſſimum illud cubiculum pedem inferebat, quin ad morientis Innocentii conſpectum non vehementiſſime commoveretur. Nemo erat, cui illius virtus, maieſtas, ſanctimonia non gemitus & lachrimas eliceret. Denique cum iam duo ferme menſes inter acerbiſſimos dolores Innocentio fluxiſſent, eſſetque iam biduum, ut ita dicam, cum morte luctatus, pridie Idus Sextiles CIƆIƆCLXXXIX. hora XXII. inter circumſtantium lachrimas, atque eiulatus placidiſſime, ſanctiſſimeque obiit, ac maximum univerſæ Chriſtianæ Reipublicæ ſui deſiderium reliquit.

Ut ex arce Capitolina ſigno edito Innocentii mors Romæ vulgata eſt, iam non plebs Romana, ut in aliorum Pontificum morte aſſueverat, licentius per vias diſcurrere, ac debacchari cœpit, ſed univerſam Urbem ingens mœror, triſtiſſimumque ſilentium

tium occupavit. Nemo enim non intelligebat, obiiſſe Pontificem ſpecimen virtutis, exemplum integritatis & innocentiæ, Religionis præſidium, atque egenorum parentem munificentiſſimum. Cum autem accidiſſet, ut in ipſo mortis articulo cœlum, quod tota die ſudum ac ſerenum fuerat, repente denſiſſimis obduceretur nubibus, ac veteris Flaviani Amphitheatri pars quædam prolapſa cum ingenti fragore ruinam duceret; hæc ſupra naturæ ordinem contigiſſe vulgus interpretabatur, ac cœlum terramque ipſam in ſui doloris partem adduci exiſtimabat.

Eadem nocte cadaver illius venerandum a Quirinali Monte in Vaticanas Ædes maxima cæremonia elatum ſumma hominum multitudo non ſine lachrimis proſecuta eſt. Quibus vero diebus iuſta a Patribus Innocentio rite perſoluta fuere, tantus eo omnium ætatum, atque ordinum concurſus eſt fa-

ctus,

ctus, ut Vaticanum Templum omnium ampliſſimum pro incredibili vulgi frequentia angustius videretur. Nec vero armati milites, nec ferrea clauſtra ab irruentis populi ſtudiis atque impetu ſacras illas exuvias ſatis tueri poterant, cum quiſque ad eas propius accedere, eas deoſculari, contingere, rapere ſtuderet, iique fortunatiſſimi haberentur, qui voti compotes facti eſſent. At Livius Odeſchalchius Sanctiſſimo Patruo anno ab eius obitu undecimo in Vaticano Templo magnificentiſſimum, ornatiſſimumque ſepulchrum extruendum curavit; quod tum a Civibus, cum a peregrinis, præſertim ex Inſubria non ſine quadam Religione celebratur. At non ſolum in univerſam Italiam, ſed in extremas terras illius eximiæ ſanctitatis fama pervaſit. Quæ quidem nulla temporis diuturnitate compreſſa eſt, ſed viget adhuc, vigebitque memoria ſæculorum omnium.

Lu-

Ludovicus ipſe ſtatim poſt Innocentii mortem conſilia in melius retulit, ſive commotus tantæ admiratione virtutis, ſive nativo quodam Religionis ſenſu, quæ ab illo ne in ipſa quidem diſſenſionis acerbitate, & militaris gloriæ inſolentia, divelli unquam potuit. Nam Lavardinium Roma in Galliam revocavit, Avenionem & Comitatum Venaſinùm reſtituit: & in ea controverſia, quæ de Regalia fuit, ſua Romanæ Sedi dignitas conſtitit: & ſi quid de iure Pontificis remiſſum fuit, id ſupplicante Rege & bona cum venia Pontificis remiſſum. Sed quod magis animadvertendum, vix Alexandro VIII. in Innocentii locum ſuffecto, illico agi cœptum eſt de abrogandis quatuor illis Propoſitionibus Romano Pontifici iniurioſis, quas commemoravimus, & in Gallia ratas ſanctaſque haberi Rex iuſſerat. Quod quidem fœliciter confectum, ubi Alexandro Inno-

Innocentius XII. ſucceſſit. Huius rei certius documentum afferri non poteſt, quam Epiſtola (1) ipſa ad Innocentium ſcripta die XXIV. Septembris MDCXCIII: in qua Epiſtola Ludovicus plane explicateque denunciat, id a ſe imperatum fuiſſe, ut in Comitiis Cleri Gallicani Pro-

(1) Tres ſaint Pere ..... J'ai toujours eſperè de l'elevation de Votre Saintetè au Pontificat pour l'avantage de l'Egliſe & l'avancement de notre ſainte Religion. J'en reconnois preſentement les effets avec beaucoup de joje dans tout ce que V. S. a executè de grand & d'avantageux pour le bien de l'un, & de l'autre. Ce la redouble mon reſpect filial pour Votre Sanintetè Et parce que je tache de lui temoigner par les preuves les plus fortes dont je ſuis capable, que je ſuis bien aiſe de faire ſcavoir a V. S. que j'ai donnè les ordres neceſſaires, a fin que les affaires contenues dans mon edit du 2. de Mars 1682. concernant la declaration faite par le Clergè du Rojaume (a quoi les conjunctures d'allors m'avojent obligè) *n'avojent point de ſuite* (ſed Archetypon: *ne ſojent point obſervees*). Et comme je ſouhaite non ſeulement que V. S. ſoit informée de mes ſentimens, mais auſſi que tout le monde ſache par un temoignage public la veneration, que j'ai pour ſes grandes. & ſaintes qualitez; je ne doute pas auſſi que V. S. n'y repoude par toutes ſortes de preuves & de temoignages de ſon affection paternelle envers moi. Cependant je prie dieu, qu'il conſerve V. S. heureuſement pendant pluſieurs annèes.

Propoſitiones antedictæ funditus repudiarentur. Sed qui res a Ludovico geſtas ſcribunt, ſive ignoratione, vel malevolentia in Romanos Pontifices adducti, hoc illius pulcherrimum factum ſilentio ac tenebris obruerunt. Sint ſane Ludovici actiones magnæ, quæ revera magnæ fuerunt, & Poëtarum carminibus, & annalium monumentis celebratæ. Sed hanc illius moderationem animi, qua, vetere contentione abiecta, & renovato exemplo ſanctiſſimorum Regum, quorum in ſacra hiſtoria magnum eſt nomen, ſeſe totum iudicio atque authoritati Romanæ Eccleſiæ devovit, equidem, alii, ut volunt, ſentiant, cæteris eius laudibus antepono; & hanc unam ob cauſam Magni nomen illi tribuendum cenſeo. Etſi autem hæc omnia Innocentii mortem conſequuta ſunt; nemo tamen, niſi iniquus rerum æſtimator & veritatis inimicus negabit, hunc eiuſdem conſtantiæ fructum maximum fuiſſe.

Extiterunt tamen maledicentiſſimi ſcriptores, qui tantæ luci tenebras offundere conati ſunt; exiſtimantes, gratiam inituros a Ludovico Magno, quem etiam (ſi Deo placet) in communi Chriſtianæ Reipublicæ mœrore, ac luctu exultantem inducunt. Atque huiuſmodi impudentiſſimi, & nefarii mendacii teſtes afferunt literas, quas Ludovicus ad ſacrum Cardinalium Collegium ſtatim poſt Innocentii mortem dedit. In his autem literis Rex Patres monet, ut Pontificem deligendum curent tanto muneri parem, illis præſertim temporibus, cum plurimæ longe lateque gliſcerent hæreſes. Quas tamen literas dolo malo ita deformavit Bælius, aut quem ipſe auctorem ſequitur, ut alius inde ſenſus eliciatur, ac ſcriptus fuit. Hoc autem ſtatim incurrit in oculos, ſi verba Bælii cum genuina Regis Epiſtola conferantur. Afferimus autem utriuſ-

que

que Epiſtolæ exempla, ut videant legentes, quæ huiuſmodi ſcriptoribus fides adhibenda eſſe videatur (1). Cæterum tantum abeſt, ut Ludovicus de Innocentii obitu lætaretur, ut non ſemel præſeferret illam maledicendi licentiam, qua ſanctiſſimus vir ab impiis hominibus in aula impetebatur, non modo ſe improbare, ſed neque impunitam velle. Sic enim edixit: caverent aulici, ne magno Pontifici obloquerentur, quem conſtabat fuiſſe rectæ mentis, & eximiæ ſanctita-

 tis

(1) BÆLIUS. (a)

Nous avons apris par votre lettre de ce mois la mort de notre S. P. Innocent XI. & nous avons juſte ſujet de croire, qu'il a plu a ſa Divine Majeſtè de le retirer du Monde en un tems, ou toutes les forces de l' Hereſie reunies ſemblent tramer la ruine de notre Religion.

(a) *Dictionaire par Pierre Bayle Tome ſecond article Innocent XI.*

REX.

Nous avons par la lettre du 13. paſſe la mort du Pape Innocent XI. novus avons juſte motif de croire, que dans un tems, que les heretiques s'uniſſent enſemble pour la ruine du ſervice Divin, & mettre la diviſion entre les Princes Catholiques, qu'il eſt tres neceſſaire a toutes la Chretiennetè de choiſir un Pontife, qui ait les qualites requiſes pour bien gouverner le S. Siege.

tis hominem. Sed quid plura commemoro? Extant Philippi V. Hiſpaniarum Regis literæ ad Clementem XI. ſcriptæ, quibus hunc Summum Pontificem impenſius rogat, ut de cœleſtibus honoribus Innocentio decernendis quamprimum agat. Iam vero Philippus Rex nunquam profecto huiuſmodi cauſam commendandam ſuſcepiſſet, ſi avum erga ſe amantiſſimum, atque beneficentiſſimum, & cuius penitiores animi ſenſus haberet perſpectiſſimos, longe aliter de Innocentii ſanctitate ſentire arbitratus eſſet. Quin immo non dubito dicere, ſi, quo tempore inſtituta cauſa eſt de Canonizatione Servi Dei, Ludovicus adhuc vixiſſet, ſuo ſuffragio eidem iuvandæ cauſæ fuiſſe acceſſurum.

Hactenus vitæ, & morum Innocentii non expreſſam quidem atque expolitam, ſed vix inchoatam atque adumbratam imaginem exhi-

exhibuimus ; eiuſmodi tamen, ut nemo negare audeat, eum cum magnis illis, ſanctiſſimiſque Romanis Pontificibus comparandum, quorum memoria divinis honoribus conſecratur. Nulla enim in eo virtus deſiderata eſt, quam ea maxima dignitas, ac difficillima tempora, quibus Rempublicam geſſit, flagitare viderentur. Summa tamen in egenos inopeſque miſericordia ac liberalitate, ſummo ſtudio tuendæ propagandæque Religionis, ſumma denique conſtantia mirum in modum excelluit.

Atque illud vere affirmari poteſt, Innocentii munificentiam ad omnes ferme perveniſſe, quam ad ſuos. Cum enim mira in conſanguineos abſtinentia, magna in aulicos parſimonia nunquam non uſus fuerit, in cæteros immenſas propemodum opes liberaliſſime effudit. Beneventum, aliaſque Piceni, Umbriæ, Æmiliæ Civitates magnis terræmo-

tibus concuſſas, vel labefactatas maxima pecunia iuvit. Mamertinis Civibus plurimis, qui domi ſuæ nobiles ac pecunioſi habebantur, ſed cum in perduellionis ſuſpicionem veniſſent, patria exulabant, ita liberaliter præſto fuit, ut illis in hoc ſplendore Urbis vitam degere honeſtiſſime liceret. Quamquam publicum ærarium non mediocri ære alieno obſtrictum eſſet, Romam, Pontificiamque Ditionem non paucis, iiſque graviſſimis vectigalibus liberavit; centum nummûm aureorum millibus in publicum cenſum relatis. Plurimas inſtituit domos, in quibus pueri puellæque inopes & gratis alerentur, & probe inſtituerentur. Atque ampliſſimæ illæ duæ ædes, altera in Porticu Octaviæ prope vetus Marcelli Theatrum, altera ſecundum Tiberim e regione Montis Aventini, quarum ſumma utilitas iamdiu explorata atque perſpecta eſt, erunt pro-

profecto Innocentii XI. atque totius Odeſchalchiæ Gentis beneficentiæ teſtimonium ſempiternum. Plus vicies centena millia dono dedit Principibus Chriſtianis ad nervos Turcici belli. Hanc tantam liberalitatem Auguſti Principes Auſtriaci, qui maximam pecuniæ partem ad ſe perveniſſe ſenſerant, ut grato animo, regiaque munificentia proſequerentur, Odeſchalchiam Familiam in potentiſſimam, ac perpetuam ſuam clientelam receperunt, & ampliſſimo Sirmii, aliorumque in Hungaria oppidorum dominatu, & Principis Imperii titulo, atque omni genere ornamentorum auctam voluerunt.

Ad Catholicæ Religionis ſtudium quod attinet, orbem univerſum magnitudine animi, atque invictis perpetuiſque laboribus complexus eſt, eoque primum curas omnes intendit, ut eam Principes maxime colerent, & tuerentur. Cumque intelligeret eandem

dem Religionem, quæ charitatis vinculo maxime continetur, in certiſſimum diſcrimen vocari, ſi Chriſtiani Principes diſſentirent, nihil reliquum fecit, quo ipſi pacem inter ſe conſtituerent. Rebus enim compoſitis, & vocatis ad arma Gentibus, & Nationibus, quæ pro Chriſto emori poſſent, ac vellent, ſperabat ubique gentium elatum, & cultum iri Vexillum Crucis aureum, quod unum eſt Chriſtiani nominis hoſtibus horribile, & exitioſum. Enaſcentium hæreſum ſemina præfocavit: Ad compeſcendas vero quamplurimas quorumdam recentium Theologorum de morali doctrina ſententias, ab Evangelica ſeveritate abhorrentes, omnem Pontificiæ auctoritatis vim contulit. Novum Sacerdotum Collegium inſtituit, qui deinde in ultimas terras delati Catholicam Religionem ultra veteres terminos propagarent. Nihil denique non molitus eſt, ut non modo

do Romæ, atque in ipſa aula Pontificis, quæ modeſtiæ, & virtutis magiſtra habebatur, ſed ubique vetus Chriſtianæ diſciplinæ ſeveritas efflореſceret.

De ſumma Innocentii conſtantia ſatis ſuperque iam diximus, quam quidem ſi qui adhuc pertinaciam potius fuiſſe temere criminantur, næ illi, quo vitia a virtutibus internoſcantur, prorſus ignorare dicendi ſunt. Si enim cauſæ expendantur, propter quas maximæ illi graviſſimæque contentiones cum Ludovico Magno extitere, nihil æquius: ſi ratio, qua ad ius ſuum aut tuendum aut vindicandum uſus eſt, nihil modeſtius: ſi eius perpetua vitæ conſuetudo, a faſtu ſuperbiaque nunquam non vehementer abhorruit; quæ vitia ſunt pertinaciæ maxime affinia. Iccirco raro, aut ferme nunquam in publicum prodibat, ne plauſus acclamationeſque amantiſſimæ plebis exaudiret. Cum vero

vero primum Lateranenſis Eccleſiæ poſſeſſionem ſolemni cæremonia neceſſario adivit, ita mœrens, demiſſuſque erat, ut ad ſervitutem rapi, non ad regnandum incedere videretur. Quo ſpectaculo quotquot aderant commoti lachrimas tenere non poterant. Adeo autem patiens iniuriarium fuit, ut quas facillime poſſet, ad eas vindicandas nonniſi ægerrime deſcenderet, atque tunc tantum, cum tranquillitati publicæ conceſſa impunitas obeſſet, aut certam perniciem in poſterum traheret; quod in Miſſoriorum cauſa maxime patuit, quos ad necem illi inferendam coniuraſſe fama fuit. Sed in eos aliorum graviſſimorum criminum, quam impiæ coniurationis reos capitali ſupplicio, quo damnati ſententia Iudicum fuerant, animadverti iuſsit. Eam ſemper in ſummo imperio moderationem animi præſetulit, ut etiam Hæreticis eius modeſtia, ac temperan-

rantia admirationi fuerint, quæ quidem virtutes cum vera, germanaque conſtantia ſunt maxime coniunctæ.

Fuit Innocentius XI. procera, erectaque ſtatura, magno capite, gravi ſupercilio, vividioribus oculis, decora ac liberali facie, eo denique oris, & corporis habitu, qui & maieſtatem Principis, & Summi Pontificis ſanctitatem maxime deceret.

Hic vero ſilentio prætereunda non ſunt, quæ mira de Innocentio, & ſtatim poſt mortem, & noſtris etiam temporibus divinitus accidiſſe ad eius ſanctitatis gloriam oſtendendam feruntur. Duo tantum afferam, non quod plus admirationis habeant, quam ſexcenta alia, quæ hic a me percenſeri facile poſſent, ſed quod memoria eorum ſit admodum recens, & in Urbe multorum ſermone percelebrata. Itaque Maria Aloyſia Urſinia, quæ in ſacrarum Virginum Collegio ad quatuor

Mar-

Martyres religioſiſſime adhuc vivit, ex graviſſimo, diuturnoque hepatis morbo laborabat, quo ex morbo non modo ea nervorum infirmitas conſecuta eſt, ut pedibus incedere ſibi iamdiu non liceret, ſed multo etiam graviora ferebat valetudinis incommoda, quibus in extremum vitæ diſcrimen non ſemel adducta eſt. Peritiores Urbis medici nihil reliqui fecerant quod ad eam ſanandam pertineret, ſed morbi malignitate, atque pertinacia omnis medicinæ vis victa fuit. Cum igitur ex medicorum ſententia nullam ſibi in arte medica reliquam eſſe ſpem ſalutis Urſinia intelligeret, ſuperum, atque imprimis Innocentii XI. opem ſtudioſius imploravit, impetravitque, ut ſacræ quædam veſtes, quibus ille uſus olim fuerat, ſibi deferrentur. Quarum contactu auctus eſt quidem dolor, ſed mox incredibilis quædam cupiditas illam inceſſit,

ut

ut ex lectulo, in quo quinque iam ipſos annos decumbebat, ſtatim exurgeret. Dum ſpem inter & metum id conatur, nullo ſe dolore affici, atque inſuetum quemdam vigorem ſibi addi perſenſit, ac de reſtituta ſalute iam certior, nihil habuit prius, quam ut una cum ſociis, rei novitate, ac miraculo attonitis, Deo immortales gratias actura in Templum convolaret.

Ea res maiores animos addidit Thereſiæ Margaritæ de Chartiæ, quæ in eodem Collegio eodem graviſſimo morbo conflictabatur, iamque extremis ſacris ritu Chriſtiano munita fuerat. Fore enim ſperavit, ut ab Innocentio, cui ſe commendari impenſius cœperat, ipſo quoque beneficio impertiretur. Neque illius vota fruſtra cecidere. Etenim die IV. Octobris CIↃIↃCCLXXII. ægrotanti De Chartiæ Innocentius adſtitit (quo tempore Angela Thereſia Cavaterra, quæ in eodem con-

conclavi verſabatur, cœleſte quoddam ſplendidiſſimum lumen ſupra illius lectum ſe non ſemel, ſed iterum ac tertio vidiſſe iureiurando teſtatur) eamque ita ſanavit, ut quæ annos iam quinque, ac menſes octo pene immota, ſtipitique ſimilis nervorum vitio iacuerat, potuerit ſtatim exurgere, ac liberrime incedere.

Illud etiam addam, eſſe infinitos tam cives, quam exteros, qui habere cupiant cereas Divini Agni Imagines ab hoc Pontifice conſecratas. Etſi enim vis illa ſalutaris cereis Imaginibus divinitus adiuncta a Pontificia poteſtate, atque a ſanctiſſimis cæremoniis proficiſci intelligatur, tamen propter ſingularem Innocentii Religionem, ac ſanctitatem, neſcio quomodo his Divini Agni ſimulachris ab hoc ipſo, ſicut olim a S.Pio V. confectis, omnes ſe in periculis inſtructiores, magiſque tutos fore arbitrantur.

Hiſce

Hiſce initiis, & quaſi fundamentis excitatæ laudes Innocentii adeo ſermone omnium cum Romæ tum apud exteras nationes percrebuerunt, ut Clemens hoc nomine Undecimus tum eiuſdem fama ſanctitatis, tum literis commendationibuſque Summorum Regum, Principum, & Eccleſiæ Antiſtitum ſane plurimis permotus, de cœleſtibus illi honoribus decernendis cogitaverit, & iudicium Canonizationis inſtituendum mandaverit. Mox Clemens XII. deſignavit certos & proprios cognitores & iudices, qui, quæ opponebantur, diligenter inquirerent. Sed Benedictus XIV. ſemel atque iterum convocata apud ſe Rituum Congregatione, cum unamquamque rem examinandam, momentoque ſuo ponderandam ſuſcepiſſet, Decreta illa edere non dubitavit, quæ infra afferimus. At nemo ignorat tanti Pontificis immortalem in hiſce rebus pertractandis doctrinam,

peri-

peritiam, authoritatem. Speramus autem fore, ut hæc Cauſa ne diuturnitate temporis, & hominum negligentia in oblivionem deducatur, ſed reviviſcat potius & ad honorem Romanæ Eccleſiæ, & ad poſterorum exemplum brevi exitum habeat fœlicem maximeque optabilem, authoritate & beneficio PII VI. P. M. quem Innocentii XI. dignitatis Succeſſorem, & virtutis imitatorem colimus & admiramur.

FINIS.

RO-

ROMANA

BEATIFICATIONIS, ET CANONIZATIONIS

VEN. SERVI DEI

INNOCENTII PAPÆ XI.

P*Oſt ſignatam a ſan. me.* Clemente XI. *præmiſſis præmittendis, commiſſionem introductionis cauſæ* VEN. SERVI DEI INNOCENTII XI. *& alia ad normam iuris peracta, quæ pertinebant ad iudicium ſuper paritione decretis* Urbani VIII; *& ad famam Sanctitatis in genere, cum deveniendum eſſet ad examen virtutum in ſpecie, placuit ſan. me.* Clementi XII. *particularem Congregationem deputare pro examine nonnullarum oppoſitionum ab R. P. D. Fidei Promotore proponendarum; cumque a Sanctiſſimo Domino Noſtro* Papa Benedicto XIV. *earumdem difficultatum examen fuerit a Congregatione particulari evocatum, &*

ad Congregationem ordinariam Sacrorum Rituum coram ſe habendam remiſſum, habitaque Congregatione prædicta coram Sanctitate Sua *die prima Auguſti, cum ad relationem Eminentiſſimi, & Reverendiſſimi Cardinalis Burgheſii in ea propoſitum fuerit ſequens dubium:* An deducta ſuper iis, quæ geſta præſumuntur a Ven. Servo Dei in ſtatu Prælaturæ, Cardinalatus, & Pontificatus, ſeorſim ab aliis obiectis ſuo loco, & tempore promovendis, contra probationem, & relevantiam aſſertarum illius virtutum in gradu heroico, obſtent, quominus procedi poſſit ad ulteriora in caſu, & ad effectum, de quo agitur? *Ab omnibus nemine diſcrepante*, negative *reſponſum fuit*, oppoſitiones videlicet non obſtare, quominus ad ulteriora in cauſa procedi poſſit. *Adductis prædictis ſuffragiis* Sanctitas Sua *pro diluendis excitatis oppoſitionibus, multa, eaque validiſſima argu-*

menta

menta deduxit, petita ex monumentis, quæ Poſtulatores latuerant, quoſque idcirco inquit meliora omiſiſſe, nec eam in rependendo adhibuiſſe diligentiam, quæ cauſæ gravitatem decebat: & poſt hæc, nedum reſponſum prædictum approbavit, ſed ſilentium Promotori Fi*dei impoſuit, prohibuitque, ne ulla ex propoſitis ab ipſo difficultatibus uti poſſet in ulteriori cauſæ examine; firmo tamen remanente ipſius iure in reliquis per ipſum opponendis tum quoad probationem, tum quoad relevantiam aſſertarum virtutum heroicarum, tum quoad alias, ſiquas habuerit, oppoſitiones ex aliis fundamentis, & capitibus deducendas, & ne ullus in cauſa ſuffragator iis ullam ex oppoſitis difficultatibus, utpote ſufficientiſſime ſublatis, & a* Sanctitate Sua *reiectis, audeat refricare. Iuſſitque, ut omnia hæc in Regeſtis Sac. Congregationis adnotarentur, quod a me infraſcripto*

 Secre-

Secretario Congregationis Sacrorum Rituum adimpletum eſt hac die 8. Auguſti 1744.

Ita reperitur in Regeſtis Decretorum Congregationis Sacror. Rituum. In fidem &c.

T. Cervini Patriarcha Hieroſolymitanus Secretarius.

Loco ✠ Sigilli.

IN-

INDEX

RERUM MEMORABILIUM, QUÆ IN VITA VEN. SERVI DEI INNOCENTII XI. *CONTINENTUR.*

A

ABdua Ferdinandus Innocentii XI Legatus ad Magnæ Britanniæ Regem 95.

Alexandri VII. formula quas in Gallia turbas excitaverit 77.

Arnaldus Antonius ſumma eloquentia, doctrina atque ingenio præditus 78. Librum de Perpetuitate Fidei Innocentio XI. inſcribit 79. A Pontifice magna in æſtimatione habitus 80. Propter Ianſenianæ labis ſuſpicionem in invidiam apud Innocentium vocatur 81.

Aſylorum licentia in Urbe ab Innocentio ſublata 107.

B

BAyli mendacium de Innocentio XI. 38. Præclarum eius dictum contra obſcuros libellorum authores 99. His tamen fidem per ſummam levitatem adhibet 100. Literas Ludovici Magni ad Cardinales in Comitiis congregatos dolo malo deformat 130. 131.

Bonviſius Franciſcus Cardinalis Lucenſis, Pontificius

ficius apud Cæſarem Legatus, virtute & rerum gerendarum ſcientia præſtantiſſimus 24. Nonaginta millia aureorum ſibi clam a Card. Odeſchalchio curata ad bellum Turcicum Imperatori ſolvit 25.

Boſſuetius Epiſcopus Condomnenſis Delphini inſtitutor 65. Eius doctrinæ Catholicæ explanatio Pontifici accepta 66. Regiæ inſtitutionis ratio ab Innocentio comprobata 67. Innocentium ſummis laudibus extollit *ibid.*

C

CAſtellia Paula Bergomenſis Innocentii XI. mater 2. Cæcilia eius Soror fœmina ſanctiſſima Benedicto Ioannellio nupta *ibid.*

Caſtelmene Comes (de) Britanniæ Regis ad Innocentium Legatus 95.

Cardinales Galli Odeſchalchio egregie ſuffragantur 29.

Caſonius Philippus vitæ Ludovici XIV. auctor 65.

Cybo Alderanus Cardinalis primarius Innocentii adminiſter 38.

Chriſtina Alexandra Sveciæ Regina triumphantis in modum in Urbem invecta 47. Eius aulicorum audacia 48. Ludicrum ſpectaculum in tragœdiam verſum 49 Reorum familiarium libertatem ægre ab Innocentio impetrat 50. Duodecim millibus nummûm ex ærario Pontificio quotannis adiuta 51.

Clemens IX. turbas in Gallia excitatas componit 77.

Col-

Collegium Sacerdotum ad Religionem in ultimas terras inferendam ab Innoc. inſtitutum 136.

Columnius Laurentius, princeps Romanæ nobilitatis 45. In officio a Pontifice continetur 46.

Congregatio de Propaganda Fide ſummo in pretio ab Innocentio habita 41.

E

EPiſcopi, & Patriarchæ Schiſmatici Eccleſiæ Romanæ unitatem amplexi 41. 42.

Epiſcopi Belgæ ad Ianſenianam labem avertendam excitati 85.

Erba Antonius Innocentii XI. Sororis filius ab acceſſu in Urbem prohibetur 35. Vix ultimo Pontificatus anno tenuem filiis penſionem exprimit quaſi ab invito 36.

Erba Balthaſſar Innocentii XI. Sororis pronepos in Gentem Odeſchalchiam Livii Pontificis fratris Filii teſtamento adoptatus 36.

Eſtenſis Beatrix Magnæ Britanniæ Regina 96.

F

FArneſii Odoardi Parmæ & Placentiæ Ducis cum Urbano VIII. diſſidium 9.

G

GAbrielius Marchio in Hadrianam molem detruſus 52. In Hungariam ad militandum contra Turcas relegatus *ibid.* Victoriæ nuncius cum Turcico vexillo rediens a Pontificis congreſſu excluſus, & abire iuſſus 53.

Gratia divina, & variæ circa eam opiniones 75. *& ſeq.*

H

HÆretici integritatem & abſtinentiam Innocentii extollunt 83. 84.

Hugonotti florentiſſimo Galliæ Regno periculum creant 40.

I

IAcobus II. Magnæ Britanniæ Rex multa pro Catholica Religione præſtat 94. Legatum mittit ad Pontificem 95. A perduellibus circumventus in Galliam ſe recipit 96.

Iacobus III. Regiis virtutibus clariſſimus Romæ exulat 97. Eius Regii filii adhuc ſuperſtites 98.

Ianſenianæ partes ab Innocentio nunquam probatæ 73.

Ianſenii Sectatores 40. A Moliniſtis perpetuo bello oppugnati 76. Divinæ legis ſeveritatem urgent ultra modum 77.

Innocentius X. Odeſchalchium inter Cardinales adſcribit 12. Legatione Ferrarienſi ornat 16. Egenorum patrem ſe Ferrariam miſiſſe affirmat 18. Epiſcopum Novarienſem creat 19.

Innocentius XI Pontifex Max. creatur 28. Populi R. de ea re hilaritas & intimus ſenſus 30. Vaticinia de futura Odeſchalchii amplitudine 31. Quinam eſſet tunc Urbis ſtatus, & quæ ratio gerendi Pontificatus 32. Livio fratris filio quamlibet publici muneris partem interdicit 35. Alteri Sororis Filio vetat, ne Romam veniat 36. Legem ſancit, qua cupiditas conſangui-

guineorum Pontificis certis finibns cohibetur 37. Eadem ab Innocentio XII. promulgata 38. Excluſis ſuis paucos præſtantes viros in conſilium adhibet *ibid.* Eius docilitas 39. Zelus contra pullulantes errores 40. Congregationes S. Inquiſitionis & de Propaganda Fide ſui Pontificatus veluti adiutrices manus adhibet 40. Viros Apoſtolicos in Orientem mittit 41. Patriarcharum Orientalium literas , & Sciami Regis Legationem accipit 42. Urbem flagitiis & facinoribus purgat 43. Potentiorum æs alienum ex ærario egenis creditoribus ſolvit 44. Aſyla & Procerum diplomata tollenda curat 45. Eius in propoſito conſtantia 51. Firmitas in reorum criminibus puniendis 53. Controverſiæ cum Ludovico XIV. 58. *& ſeq.* In ipſo controverſiarium æſtu egregia Innocentii voluntas erga Regem Chriſtianiſſimum 64. Gallorum fautor in Alexandri VII. Pontificatu 65. Boſſuetium Delphini inſtitutorem laudibus proſequitur 66. De Regiæ inſtitutionis ratione certior fieri cupit 67. Ludovico Magno fortiter repugnat 69. Eidem gratulatur abrogationem Edicti Nannatenſis 72. Ianſenianis partibus nunquam favit 73 Cur ad Arnaldum aliquando ſcripſerit 78. Et eius librum ſibi dedicari permiſerit 76. Conſilium de eo in Cardinalium Collegium cooptando 80. Pontificis in ea re gravitas & prudentia 81. Maledictis nefarie proſciſſus

ſciſſus a Tallonio 82. Ab univerſa Gallicana Eccleſia defenditur 83 Studium & labores in Ianſeniana labe penitus tollenda 85. 87 Poſtulata Tornacenſis Epiſcopi reiicit 86. Iprenſem Epiſcopum ad cavendum hortatur 87. Sobieſchium Regem,& Germaniæ Principes ad Viennam defendendam excitat 89. Inſignis victoria Innocentii ad Deum precibus adſcripta 91. Publicæ gratiarum actiones indictæ 92. Feſtum diem Nomini Mariæ Virginis in perpetuum decernit 93. Novum fœdus adverſus Turcas ſancit *ibid.* A Iacobo II. Brit. Rege Legationem accipit 95 Eius calamitatem apud ſacrum Collegium deplorat 96. Calumnia de eius regreſſu in Angliam impedito 98 Aſylorum licentiam coercere cogitat 104. Moleſtiſſimas difficultates offendit 105. Lavardinum Galliæ Legatum omni ad ſe aditu excludit 109. Templum Divi Ludovici, & Sacerdotes ſacris interdicit 110. Michaelis Molinos hæreſim detegit 113. Severis habitis quæſtionibus extinguit 115. Eius interioris vitæ ratio 116. Animi dotes 118. Febri corripitur 119. Totus eſt in rerum Divinarum contemplatione 120. Cardinalium numerum ſupplere renuit 121. Fratris filio pietatem in Deum, & in pauperes liberalitatem commendat 122. Alacritas & conſtantia in doloribus perferendis 123 Placidiſſimus obitus 124 Populi R. obſequium erga Innocentii exuvias 126. Honores
decre-

decreti 132. Eius virtutes 133. Erga pauperes & calamitatoſos liberalitas 134. Collegium Sacerdotum pro religione in ultimas terras inferenda ab eo inſtitutum 136. Eius præclara & ſanctiſſima geſta 137. Corporis habitus 139. Mira quædam eius interceſſione perpetrata 140. Cerearum imaginum ab eo conſecratarum virtus 142. Iudicium de eius Canonizatione inſtitutum 143. *Ven. Odeſchalchius Benedictus*.

Ioanellii Patritii Veneti Odeſchalchiorum affines 2.

Ioanellius Benedictus Bergomas in Venetam nobilitatem adſcitus 2. Ioannes Andreas militari laude clariſſimus *ibid.*

Ioannes Sobieſchius Poloniæ Rex, ad Sedem Imperii vindicandam convolat 89. Turcarum exercitum internecione occidit *ibid.* Vexillum Magni Wiziri Romam mittit ad Pontificem 90.

L

LAvardinus Gall. Regis Orator Urbem ingreditur cum armatorum comitatu 108. Omni ad Pontificem aditu excluditur 109. Intereſt rei divinæ in Divi Ludovici templo 110.

Legati Regii quid olim Romæ agerent 74. Morem Pontifici gerunt circa ius Aſylorum 107.

Leopoldus Imperator ſe Lentiam cum familia recipit 88. Turcarum exercitum cædit 89. Fortiſſima Hungariæ propugnacula expugnat 93.

Libri, qui legi deberent, e principum manibus excuſſi 68.

Lu-

Ludovicus XIV. Franc. Rex 54. Controverſiarum, quas habuit cum Innocentio vera origo alte petita 57. Regaliam ad Provincias recens ſubactas extendere contendit 58. Aſſentatorum conſiliis non acquieſcit 70. Nannatenſe edictum revocat 71. Iacobum II. Regno extorrem excipit 96. In Germaniam infeſtis armis impetum facit 102. Multas Urbes, arceſque munitiſſimas occupat 103. Nihil ſe remiſſurum proteſtatur de iure Aſylorum 106. Lavardinum Romam mittit invito Pontifice 108. E repulſa Lavardini belli cauſam prætexit 110. Avenionem occupat 111. Statim poſt Innocentii mortem conſilia in melius refert 127. Lavardino revocato Avenionem Sedi Apoſtolicæ reſtituit *ibid.* Propoſitiones Rom. Pontifici iniurioſas abrogari iubet 128. Eius religio, & animi moderatio celebrata 129. Suis aulicis vetat, ne Innocentii ſanctiſſimi Pontificis memoriæ obloquantur 131.

M

MAidalchina Olimpia honori Odeſchalchii apud Pontificem adverſatur 11. Fabella de aleæ luſu refutata 12. Et altera de argentea ſupellectile 13. 14.

Maraccius Ludovicus Lucenſis, vir doctiſſimus Innocentii XI. a confeſſionibus 120.

Moliniſtæ perpetui Ianſenianorum inſectatores 76. Eorum doctrina *ibid.* Arnaldo infeſti eum apud Pontificem criminantur 81. Favore aulico elati nihil non audent *ibid.*

Moli-

Molinos Michael turpiſſimarum hæreſum inſtaurator 113 Perpetuo carcere mulctatus 115.

N

NAnnatenſe edictum a Ludovico Magno revocatum 71.

Norimbergenſes Innocentii XI. Breve ceu ſacrum aliquod aſſervant 85.

Novocomum Innocentii XI. patria 2.

O

ODeſchalchia gens ſummæ nobilitatis 1. Et ingentium divitiarum 2. Eius in pauperes beneficentia 124. Honores & ampliſſimi dominatus 135.

Odeſchalchius Benedictus, poſtea Innocentius XI. Novocomi naſcitur 2. Puer edit futuræ Sanctitatis indicia 3. Militare cupit pro Chriſtiano nomine contra Turcas 4. Eius ſtipendia falſo ab aliquibus prodita *ibid.* Indignitate quadam commotus e patria diſcedit 5. Romam venit 6. Neapolim excurrit, dein Romam reverſus inter Præſules adſcribitur 7. In Picenum mittitur cum extraordinaria poteſtate 9. Eius benignitas in odioſi muneris adminiſtratione 10. Univerſæ provinciæ præficitur 11. Ob egregia merita Cameræ Apoſtolicæ Clericatu augetur *ibid.* Cardinalis creatur ab Innocentio X. 12. Eius vitæ ratio in ampliſſimo ordine 14. Frugalitas, & effuſa in egenos largitas 15. In muneribus obeundis labor & diligentia *ibid.* Legatus

gatus Ferrariam mittitur in ſumma rei frumentariæ caritate 16. Multa modiorum millia ære ſuo comparata præmittenda curat 17. In itinere de frumento anxius a Ioſepho Copertinate bono animo eſſe iubetur *ibid* Onerariæ naves biduo eius adventum præcedunt 18. Pater pauperum a Ferrarienſibus publice appellatur *ibid.* Novarienſi Eccleſiæ præficitur 19. Quam ſancte Epiſcopatum geſſerit 20. Ob adverſam valetudinem Epiſcopatu ſe abdicat 21. Penſionem trium millium aureorum totam quotannis in pauperes Novarienſes impendit 22. Eiuſdem Eccleſiæ iura contra potentium conatus Romæ defendit 23 Pontifici maximo conſilium & operam egregie præſtat *ibid.* Magnam auri vim Leopoldo Cæſari, & Caſimiro Regi Poloniæ bello Turcico implicitis ſecreto mittit 24 Eius conatus in Clementis IX. Sede vacante, ne Pontifex crearetur 25. Mortuo Clemente X. nihil non tentavit, ut Pontificatum ab ſe ablegaret 26. Quæ ante electionem proteſtatus fuerit 27. Pontifex Max. creatur 28. V. *Innocentius XI.*

Odeſchalchius Franciſcus ſub Pio IV. Pontificio ærario præfectus 7.

—— Io. Baptiſta Innocentii XI. germanus frater eidem in Epiſcopatu Novarienſi ſuccedit 21. Eius prudentia & vitæ ſanctitas 22.

—— Livius Innocentii XI. Fratris filius, iuſſus a patruo, ut intra privatæ fortunæ fines ſe contineat

tineat 35. Quæ monita a moriente Pontifice acceperit 122. Patruo magnificum ſepulchrum extruendum curat 126.

—— Livius II. Brachiani & Cæritum Dux &c. virtute, ſplendore, munificentia, & omnium æſtimatione ornatiſſimus 36.

P

PAravicinus Franciſcus Benedicto Odeſchalchio Protonotariatum comparat 8.

Patriarcharum Antiocheni & Chaldæorum obſequium erga Innocentium XI. 42.

Philippus V. Hiſpaniarum Rex agit cum Clemente XI., ut Ven. Innocentio cœleſtes honores decernantur 132.

R

RAnuccius Cardinalis in Galliam Legatus 107. Regaliæ controverſia cum Ludovico Magno 69.

Religio Catholica quam non obſtet utilitatibus Regnorum 33. Eorum ſtabilitatis fundamentum 68.

Reſtius Columnenſium Satelles ſeveriſſime proſcriptus 46.

Romanæ Urbis ſtatus Innoc. XI. Pontificatum ineunte 31. 32 Plauſus & gratulationes pro Turcarum clade 92. Otioſorum numerus, & obtrectandi licentia 112. Mœror & triſtiſſimum ſilentium ob Innocentii mortem 124.

Scia-

S

SCiami Regis Legatus ab Innocentio publice exceptus 42.

Stuardus Henricus Dux Eboracenſis S. R. E. Cardinalis ampliſſimi Ordinis dignitatem auget 98.

—— Odoardus Walliæ Princeps avita regna armis vindicare tentavit 97.

T

TAlentius Michael Lucenſis, Poloniæ Regis ab epiſtolis, vexillum Turcicum Romam deportat 90.

Tallonius Innocentio arrogantiſſima concione maledicit 82.

Turcæ Vindobonam obſident 87. A Chriſtiano exercitu cæſi fugatique 89.

V

VEnetorum Claſſis in Epiro, & Achaia res feliciter geſtæ 94.

Vindobona arctiſſime obſeſſa 87. Obſidione liberata 88.

Urbanus VIII. bellum ſuſcipit cum Parmenſium Duce 9. Nova vectigalia Provinciis imperat *ibid.* Eadem magna ex parte Piceno remittit Odeſchalchio flagitante 10.

F I N I S.

UNIVERSITY OF ILLINOIS-URBANA
3 0112 097133737